

160.

Vládní návrh.

Zákon

ze dne 1948

o zlidovění soudnictví.

Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

ČÁST PRVNÍ.

Soudní organisace.

Okresní soudy.

§ 1.

(1) Okresní soud se skládá z předsedy okresního soudu, po případě z jeho náměstka, z potřebného počtu dalších soudců z povolání (senátních předsedů okresního soudu a soudců okresního soudu) a soudců z lidu.

(2) Podle potřeby se přidělí okresnímu soudu pomocní soudcové z povolání a soudcovští čekatelé.

(3) Počet soudců z lidu potřebný pro okresní soud určuje předseda nadřízeného krajského soudu.

§ 2.

(1) Okresní soud vykonává soudní moc, pokud zákon nestanoví jinak, v senátech složených ze soudce z povolání jako předsedy senátu a ze dvou soudců z lidu jako přísedících; stanoví-li zákon na čin, který je předmětem trestního řízení, trest smrti nebo trest na svobodě delší deseti let, soudí v senátech složených ze dvou soudců z povolání, z nichž jeden předsedá, a ze tří soudců z lidu jako přísedících.

(2) Soudce z lidu volá k zasedání předseda senátu.

§ 3.

(1) Soudcům z povolání u okresního soudu náleží předsedat senátům, hlasovat v nich nebo vykonávat soudní moc jako samosoudci. Úkony vyšetřujícího soudce a soudce dožádaného vykonává soudce z povolání.

(2) Pomocným soudcům z povolání přísluší toliko úkony, které neobsahují soudcovského rozhodování; výjimky stanoví zákon.

(3) Soudci z lidu jsou činní jako členové senátu.

Krajské soudy.

§ 4.

(1) Krajský soud se skládá z předsedy krajského soudu, z potřebného počtu jeho náměstků, z potřebného počtu dalších soudců z povolání (senátních předsedů krajského soudu a soudců krajského soudu) a soudců z lidu.

(2) Ustanovení § 1, odst. 2 platí obdobně.

(3) Počet soudců z lidu potřebný pro krajský soud určuje předseda krajského soudu.

§ 5.

(1) Soudcům z povolání náleží u krajského soudu předsedat senátům, hlasovat v nich nebo vykonávat soudní moc jako samosoudci.

(2) Ustanovení § 3, odst. 2 a 3 platí obdobně.

§ 6.

(1) Krajský soud vykonává soudní moc v první stolici, pokud zákon nestanoví jinak, v senátech složených ze soudce z povolání jako předsedy senátu a ze dvou soudců z lidu jako přísedících, v řízení opravném v senátech složených ze dvou soudců z povolání, z nichž jeden předsedá, a ze tří soudců z lidu jako přísedících.

(2) Ustanovení § 2, odst. 2 platí obdobně.

Nejvyšší soud.

§ 7.

(1) Dosavadní složení nejvyššího soudu se doplňuje o potřebný počet soudců z lidu.

(2) Počet soudců z lidu potřebný pro nejvyšší soud určuje první předseda nejvyššího soudu.

§ 8.

(1) Nejvyšší soud vykonává soudní moc, pokud zákonem není stanoveno jinak, v senátech složených ze dvou soudců z povolání, z nichž

jeden předseda, a ze tří soudců z lidu jako přísedících.

(2) Ustanovení § 2, odst. 2 platí obdobně.

§ 9.

O stížnosti pro zachování zákona (§§ 54, 104) rozhoduje nejvyšší soud v senátě složeném ze tří soudců z povolání, z nichž jeden předseda a ze dvou soudců z lidu jako přísedících.

Soudci z lidu.

§ 10.

Soudce z lidu u okresního soudu povolává okresní národní výbor, u krajského soudu krajský národní výbor (prozatímní národní výbor), u nejvyššího soudu vláda. Při tom buďž hleděno k tomu, aby bylo možno zachovávat ustanovení § 132.

§ 11.

Za soudce z lidu může být povolán československý občan, který

1. dosáhl věku 30 let, není však starší 60 let,
2. je zapsán ve stálém voličském seznamu,
3. je občansky bezúhonný,
4. je státně spolehlivý a oddán myšlence lidové demokratického zřízení.

§ 12.

Za soudce z lidu nesmějí býti povoláni soudci z povolání, konceptní úředníci úřadů veřejné žaloby, (veřejní) notáři, advokáti, obhájci ve věcech trestních a duchovní.

§ 13.

Funkce soudce z lidu je občanskou povinností. Lze ji odmítnout nebo se jí vzdát jen z důležitých důvodů. O tom, zda tu takový důvod je, rozhoduje orgán, který soudce z lidu povolal.

§ 14.

Funkční období soudce z lidu trvá dva roky. Dokud nebyli povoláni soudci z lidu pro další funkční období vůbec nebo v potřebném počtu (§§ 1, 4, 7), mohou být k výkonu funkce voláni i dosavadní soudci z lidu. Za soudce z lidu, kteří odpadli během funkčního období, povolají se na jeho zbytek další soudci z lidu.

§ 15.

(1) Soudci z lidu jsou si při rozhodování rovni se soudci z povolání.

(2) O vyloučení a odmítání soudců z lidu platí ustanovení o vyloučení a odmítání soudců z povolání.

§ 16.

Soudci z lidu vykonají před nastoupením své funkce přísahu do rukou předsedy soudu, u něhož jsou povoláni; znění přísahy upravuje zákon.

§ 17.

(1) Každý, kdo je povolán k výkonu funkce soudce z lidu, je povinen svou funkci konat svědomitě a vystříhat se jak při výkonu funkce i jinak v životě občanském všeho, co by mohlo snížit důvěru k soudcovským úředním úkonům nebo vážnost funkce, kterou vykonává.

(2) Soudce z lidu musí zachovávat mlčenlivost o jednání a hlasování u soudu, jichž se přímo nebo nepřímo zúčastnil, a nesmí mimo výkon funkce projevovat názor o projednávaných věcech.

§ 18.

(1) Soudce z lidu budiž odvolán, odpadla-li některá z podmínek pro jeho ustanovení (§ 11), nastal-li některý z důvodů, pro který nesmí být povolán (§ 12) nebo objeví-li se takový důvod dodatečně; může být odvolán, navrhne-li to předseda soudu v případě, že soudce z lidu porušil opětovně nebo hrubě své povinnosti (§ 17).

(2) Odvolat soudce z lidu náleží orgánu, který jej povolal.

§ 19.

Nároky soudců z lidu na náhrady hotových vydání spojených s výkonem funkce a na jiné náhrady upraví vláda nařízením.

§ 20.

Úřady veřejné žaloby.

(1) V sídlech okresních soudů se zřizují okresní prokuratury jako úřady veřejné žaloby první stolice; skládají se z okresního prokurátora a z potřebného počtu jeho náměstků.

(2) V sídlech krajských soudů se zřizují krajské prokuratury jako úřady veřejné žaloby druhé stolice; skládají se z krajského prokurátora a z potřebného počtu jeho náměstků.

(3) Okresní prokuratury jsou podřízeny krajským prokuraturám a spolu s nimi ministru spravedlnosti.

(4) Kancelářské práce okresních a krajských prokuratur vykonává potřebný počet kancelářských úředníků, kancelářských pomocných sil a zřízenců příkázaných okresní prokuratuře předsedou okresního soudu a krajské prokuratuře předsedou krajského soudu.

§ 21.

Systemisace služebních míst soudců z povolání u okresních a krajských soudů a konceptních úředníků u okresních a krajských prokuratur.

Služební místa soudců z povolání u okresních a krajských soudů a služební místa konceptních úředníků u okresních a krajských prokuratur se systemisují takto:

Stupnice

funkčního

Systemisovaná místa:

služného:

- II. - Předsedové krajských soudů v Praze, Brně, Bratislavě a v Košicích.
- III. Předsedové ostatních krajských soudů, náměstkové předsedů krajských soudů uvedených v II. stupnici funkčního služného, krajští prokurátoři v Praze, Brně, Bratislavě a v Košicích.
- IV. Náměstkové předsedů ostatních krajských soudů, předsedové okresních soudů s nejméně 8 soudcovskými odděleními, ostatní krajští prokurátoři, náměstkové krajských prokurátorů uvedených v III. stupnici funkčního služného, okresní prokurátoři v sídlech okresních soudů, jejichž předseda je v IV. stupnici funkčního služného.
- V. Předsedové ostatních okresních soudů, předsedové senátů krajských a okresních soudů, náměstkové ostatních krajských prokurátorů, ostatní okresní prokurátoři, náměstkové okresních prokurátorů uvedených v IV. stupnici funkčního služného.
- VI. Ostatní soudci ustanovení u okresních soudů, náměstkové okresních prokurátorů uvedených v V. stupnici funkčního služného.
- VII. Ostatní soudci ustanovení u krajských soudů.

§ 22.

Předpisy o úředním oděvu soudců a konceptních úředníků úřadů veřejné žaloby vydá vláda nařízením.

ČÁST DRUHÁ.

Příslušnost a řízení v občanských věcech právních.

V ý k o n s o u d n í m o c i.

§ 23.

Soudní moc v občanských věcech právních vykonávají okresní soudy, krajské soudy a nejvyšší soud (soudy řádné), pokud výkon této moci není zákonem přikázán soudům zvláštním nebo soudům rozhodčím.

§ 24.

Soudní moc se vykonává ve dvou stolicích. Nad okresním soudem je opravnou stolicí krajský soud, nad krajským soudem nejvyšší soud.

§ 25.

(1) U soudu první stolice vykonává soudní moc soudce z povolání jako samosoudce, jde-li o:

1. předběžné dokazování nebo vydání platebních rozkazů v řízení upomínacím, platebních příkazů v řízení rozkazním a směnečném, soudních výpovědí a příkazů v řízení nájemním (pachtovním);
2. věci knihovní a rejstříkové (firemní);
3. věci soudnictví nesporného s výjimkou rozhodování: o úpravě poměrů soudních chráněnců, o poměru mezi manžely a mezi rodiči a dětmi a mezi rodiči navzájem, o nepřipustnosti držení v uzavřeném ústavě a o zbavení svéprávnosti a ve věcech podle zákona na ochranu nájemníků, podle zákona o propůjčování nezbytných cest a podle zákona restitučního;
4. věci exekuční s výjimkou: sporů vzniklých za exekučního řízení nebo z jeho podnětu a rozhodnutí o odkladu exekučních úkonů;
5. prozatímní opatření, pokud o nich nebylo během řízení rozhodnuto senátem;
6. úkony konkursního a vyrovnacího komisaře;
7. úkony soudce dožádaného a z příkazu činného (vyslaného).

(2) Ministr spravedlnosti může nařízením stanovit další věci, v nichž má vykonávat soudní moc soudce z povolání jako samosoudce.

(3) Ustanovení zákona ze dne 27. března 1931, č. 57 Sb., o použití úředníků vyšší pomocné soudní služby u soudů a poručenských úřadů, ustanovení § 4, odst. 1 dekretu presidenta republiky ze dne 2. října 1945, č. 90 Sb., o úpravě některých organizačních a služebních otázek v oboru soudnictví, a ustanovení § 43, odst. 3 zákona ze dne 12. června 1942, č. 112

Sl. z., o organizaci soudů, úřadů veřejné žaloby a soudní správy, zůstávají nedotčena.

§ 26.

Porada a hlasování.

- (1) Poradu i hlasování řídí předseda senátu.
- (2) Soudci z lidu hlasují před soudci z povolání, a to starší před mladšími. Předseda senátu hlasuje naposled.

§ 27.

Odmítnutí soudců.

- (1) O odmítnutí předsedy okresního soudu rozhoduje předseda nadřízeného krajského soudu, o odmítnutí předsedy krajského soudu rozhoduje první předseda nejvyššího soudu. O odmítnutí jiného soudce rozhoduje předseda soudu, u kterého je soudce činný. O odmítnutí prvního předsedy nejvyššího soudu rozhoduje nejvyšší soud v plenárním zasedání.
- (2) Proti rozhodnutí o odmítnutí není opravného prostředku.

§ 28.

Delegace.

- (1) Právo k delegaci přísluší krajskému soudu; má-li však odňatá věc být přikázána soudu v obvodu jiného krajského soudu, přísluší toto právo nejvyššímu soudu.
- (2) Na návrh strany nebo účastníka řízení lze delegovat jiný soud i z důvodu vhodnosti. V exekucním, konkursním, vyrovnacím a nesporném řízení lze toto opatření učinit i na návrh soudu.
- (3) Vede-li vymáhající věřitel proti témuž dlužníku více exekucí u různých soudů, lze opatření podle odstavce 2 učinit i pro jednotlivé exekuční úkony, pokud povaha exekuce sloučení takových úkonů připouští.
- (4) Návrh na delegaci nemá odkladný účinek. Rozhoduje se o něm bez ústního jednání. Soud rozhodující o delegaci může provést před rozhodnutím potřebná šetření.
- (5) Proti rozhodnutí o delegaci není opravného prostředku.

§ 29.

Právní pomoc na žádost cizozemského soudu nebo úřadu.

- (1) Má-li dožádaný soud pochybnosti, zda může být poskytnuta právní pomoc cizozemskému soudu nebo úřadu, oznámí to ministerstvu spravedlnosti, které zařídí, čeho třeba.

Opatření ministerstva spravedlnosti je pro dožádaný soud závazné.

(2) Ustanovení odstavce 1 platí přiměřeně, vzniknou-li z poskytování právní pomoci mezi soudem (úřadem) dožadujícím a dožádaným neshody jakéhokoli druhu.

Věcná příslušnost.

§ 30.

Pokud tento zákon nestanoví jinak, náleží před okresní soudy i občanské věci právní přikázané podle dosavadních předpisů v první stolici krajským a zemským (hlavním) soudům, pracovním soudům (dále jen pracovní spory) nebo hornickým rozhodčím soudům.

§ 31.

Z občanských věcí právních přikázaných dosud krajským soudům náleží nadále před tyto soudy jen věci majetkového práva, v kterých jednou stranou (účastníkem) je národní podnik.

Doplnění předpisů o místní příslušnosti.

§ 32.

Jde-li o osoby zaměstnané v místě rozdílném od místa závodu nebo provozovny, je pro pracovní spory místně příslušný i soud, v jehož obvodě je závod nebo provozovna, nebo soud, v jehož obvodě se má nebo měla konati práce nebo platit mzda nebo jiné služební platy.

§ 33.

Tam, kde podle dosavadních předpisů rozhodovalo o určení místní příslušnosti domovské právo strany (účastníka), je příslušný soud v Praze nebo v Bratislavě; je-li tím soudem okresní soud v Praze, je příslušný okresní soud civilní pro vnitřní Prahu.

§ 34.

Poručenský nebo opatrovnický soud přenesse svou příslušnost ve věci poručenské nebo opatrovnické na soud nového bydliště nebo pobytu poručenice nebo opatrovance, jakmile se o změně jeho bydliště nebo pobytu doví.

§ 35.

Změna jiné příslušnosti.

O odporu proti povolení exekuce nebo exekčního úkonu na základě cizozemského exekčního titulu rozhoduje soud, který exekuci

nebo exekuční úkon povolil, usnesením bez ústního jednání.

§ 36.

Spory o příslušnost mezi soudy řádnými a zvláštními a rozhodčími.

Spory o příslušnost mezi řádnými a zvláštními soudy a soudy rozhodčími rozhoduje krajský soud, v jehož obvodě mají sídlo; jde-li o spor mezi soudy v obvodech různých krajských soudů, rozhoduje nejvyšší soud. Rozhodl-li již v tom neb onom případě o otázce příslušnosti krajský soud k rozhodnutí sporu o příslušnost povolaný nebo nejvyšší soud, je toto rozhodnutí závazné.

§ 37.

Vedení veřejných knih.

(1) Veřejné knihy o nemovitostech vedou okresní soudy. Příslušný vésti veřejné knihy je, pokud není dále ustanoveno jinak, okresní soud, v jehož obvodě je zcela nebo z hlavní části nemovitost, která tvoří knihovní těleso.

(2) Zemské desky a pozemkové knihy vedené dosud krajským soudem civilním v Praze vede okresní soud civilní pro vnitřní Prahu; zemské desky vedené dosud krajským soudem v Brně vede okresní soud civilní pro Brno-město; zemské desky vedené dosud krajským soudem v Opavě vede okresní soud v Opavě.

(3) Horní knihy vedou:

1. okresní soud v Plzni pro obvody krajských soudů v Praze, Plzni a v Českých Budějovicích;
2. okresní soud v Mostě pro obvod krajského soudu v Ústí nad Labem;
3. okresní soud v Kutné Hoře pro obvody krajských soudů v Pardubicích, Hradci Králové a v Liberci;
4. okresní soud v Chebu pro obvod krajského soudu v Karlových Varech;
5. okresní soud pro Ostravu-západ v Ostravě pro obvody krajských soudů v Brně, Olomouci, Ostravě, ve Zlíně a v Jihlavě;
6. okresní soud v Banské Bystrici pro obvody krajských soudů v Bratislavě, Zvoleni, Nitře a v Žilině;
7. okresní soud ve Spišské Nové Vsi pro obvody krajských soudů v Košicích a v Prešově.

(4) Železniční knihu vedenou dosud krajským soudem civilním v Praze vede okresní

soud civilní pro vnitřní Prahu. Příslušnost okresního soudu civilního pro Brno-město a okresního soudu v Bratislavě vésti knihy železniční zůstává nedotčena.

§ 38.

Vedení obchodních a společenstevních rejstříků.

(1) Obchodní (firemní) a společenstevní rejstříky vede okresní soud v sídle krajského soudu pro celý obvod krajského soudu. V Praze vede tyto rejstříky okresní soud civilní pro vnitřní Prahu, v Brně okresní soud civilní pro Brno-město, v Ostravě okresní soud pro Ostravu-západ.

(2) Okresní soudy příslušné vésti obchodní (firemní) a společenstevní rejstříky vydávají také potvrzení o tom, že obchodní knihy jsou podle právních předpisů řádně vedeny.

§ 39.

Zastoupení.

(1) V řízení před soudy první stolice nejsou strany (účastníci) povinny se dát zastupovat advokátem; nepřesahuje-li hodnota předmětu sporu 5.000 Kčs, je v pracovních sporech zastoupení advokátem vyloučeno. V odvolacím řízení musí strany být zastoupeny advokátem, v pracovních sporech však mohou být zaměstnanci zastoupeni i práva znalými zaměstnanci Jednotné odborové organizace.

(2) Zmocněncem může být každá způsobilá osoba, která je svéprávná, státně spolehlivá a občansky bezúhonná a, pokud není advokátem nebo notářem, místopřísežně prohlásí, že stranu (účastníka) zastupuje bez úplaty. Není-li strana (účastník) s to se srozumitelně vyjadřovat, může jí soud uložit, aby si ustanovila zmocněnce.

Řízení.

§ 40.

(1) Pokud v tomto zákoně není stanoveno jinak, platí o řízení před soudy první stolice dosavadní předpisy o řízení před soudy okresními.

(2) Rozhoduje-li soud první stolice v senátě, platí o právech a povinnostech předsedy senátu dosavadní předpisy o právech a povinnostech předsedy senátu u krajského soudu.

(3) Pokud nejvyšší soud rozhoduje jako odvolací soud, platí o řízení před ním ustanovení civilních soudních řádů o odvolacím řízení.

§ 41.

Strany mohou předložit po jednom přípravném spise, jen svolil-li k tomu soud na ústním jednání, protože jde o rozsáhlá skutková tvrzení nebo o složitý právní poměr. Jsou-li strany zastoupeny advokáty, může jim soud v takových případech předložení přípravného spisu uložit; nejsou-li, může předseda slyšet k přípravě ústního jednání strany a sepsati o tom protokol.

§ 42.

(1) I v soudním řízení sporném může soud provádět kterýkoliv důkaz z moci úřední; při svém rozhodování přihlédne také k skutečnostem, které stranami sice předneseny nebyly, vyšly však v řízení najevo jinak.

(2) Při vyřízení žaloby zkoumá soud z moci úřední též, zda jde o spor pracovní nebo o spor z národního pojištění. Strana může vznést námitku, že jde nebo nejde o takový spor, nejpozději při prvním roku (ústním jednání) dříve než se pustila do jednání o věci samé. Jsou-li tu pochybnosti nebo byla-li vznesena námitka, rozhodne soud o této otázce odděleně; proti rozhodnutí je přípustný rekurs. V hlavní věci pokračuje soud teprve po právní moci tohoto rozhodnutí.

§ 43.

Kde dosavadní předpisy o soudním řízení stanoví lhůtu 14 dní, nahrazuje se tato lhůta lhůtou 15 dní.

§ 44.

Rozsudky se vyhotovují písemné a doručují stranám; odvolací lhůta se počítá vždy ode dne doručení.

§ 45.

Opravný prostředek proti rozhodnutí soudu první stolice lze podat ústně do protokolu nebo písemným podáním. Opravný prostředek musí také obsahovat alespoň stručné důvody, skutková tvrzení a označení důkazů; podpisu advokátova není třeba.

§ 46.

(1) Odvolací soud projednává věc v mezích odvolacích návrhů znovu. O tom, má-li být již provedený důkaz opakován, či má-li být použito výsledků dříve již provedeného důkazu, rozhodne odvolací soud, zhodnotě pečlivě všechny okolnosti případu.

(2) Strany mohou v odvolacím řízení přednésti též skutkové okolnosti a nabídnout důkazy, které v řízení před prvním soudem nebyly uvedeny nebo nabídnuty.

§ 47.

Rekurs lze opřít o nové skutečnosti a nové důkazy.

§ 48.

(1) V opravném řízení nelze, vyjímajíc nárok na náhradu nákladů opravného řízení, vznésti nový nárok a nelze změnit žalobu ani se souhlasem odpůrcovým.

(2) Odvolací důvody a návrhy lze do konce ústního odvolacího jednání změnit; náklady tím vzniklé však třeba odpůrci nahradit.

Řízení ve věcech národního pojištění.

§ 49.

(1) Rozhodovat o opravných prostředcích proti výměrům Ústřední národní pojišťovny náleží s výjimkou věcí uvedených v odstavci 2 okresnímu soudu, v jehož obvodě je sídlo pojišťovny (ústředny nebo územní organizační složky Ústřední národní pojišťovny), která výměr vydala. Podává-li opravný prostředek pojištěnec (jeho rodinný příslušník nebo pozůstalý), může místo tohoto soudu volit soud, v jehož obvodě má své bydliště.

(2) Rozhodovat ve sporech o dávky důchodového národního pojištění (§ 60 zákona ze dne 15. dubna 1948, č. 99 Sb., o národním pojištění) čítajíc v to dávky z důchodového připojištění (§§ 143 a 144 téhož zákona) náleží krajskému soudu, v jehož obvodě má žalobce své bydliště.

(3) Rozhodovat:

o sporech z připojištění podle §§ 143 a 144 zák. č. 99/1948 Sb. neuvedených v odstavci 2 a o věcech podle §§ 149 a 151 téhož zákona;

o opravných prostředcích proti výměrům příplatkových ústavů podle § 17 zákona ze dne 15. dubna 1948, č. 98 Sb., o soustředění pensijního pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách a o některých dalších opatřeních v oboru veřejnoprávního sociálního pojištění;

o sporech mezi Ústřední národní pojišťovnou a zdravotními ústavy (zařízeními) podle §§ 198 a 199 zák. č. 99/1948 Sb., vzniklých při provádění téhož zákona,

náleží okresnímu soudu, v jehož obvodě je sídlo žalované strany, a je-li jí Ústřední národní pojišťovna, okresnímu soudu, v jehož obvodě je sídlo příslušné územní organizační složky.

§ 50.

(1) Opravným prostředkem proti výměrům Ústřední národní pojišťovny nebo příplatkového ústavu, jimiž bylo rozhodnuto o dávce z pojištění nebo o rodinném přídatku podle zákona ze dne 13. prosince 1945, čís. 154 Sb., o rodinných přídatcích některých osob pojištěných pro případ nemoci, ve znění novel, je žaloba. Opravným prostředkem proti ostatním výměrům je stížnost.

(2) Opravný prostředek třeba podati do 30 dnů ode dne doručení výměru u okresní národní pojišťovny, v jejímž obvodu strana bydlí, po případě u příplatkového ústavu, který výměr vydal, a to písemně ve dvou vyhotoveních nebo ústně do protokolu. Opravný prostředek podaný u jiné než příslušné organizační složky Ústřední národní pojišťovny nebo u některého soudu pokládá se za platně podaný.

(3) Požádá-li strana pojišťovnu (příplatkový ústav) před uplynutím lhůty, podle odstavce 2 o sdělení výpočtu důchodu, počítá se lhůta uvedená v odstavci 2 ode dne doručení tohoto výpočtu straně.

(4) Pojišťovna (příplatkový ústav) může do 15 dnů ode dne podání opravného prostředku sama mu vyhovět; neučiní-li tak, je povinna jej v uvedené lhůtě předložit příslušnému soudu.

§ 51.

(1) Pro řízení o žalobách platí předpisy o soudním řízení sporném. Pro řízení o stížnostech (§ 50, odst. 1, věta druhá) platí předpisy soudního řízení nesporného.

(2) Z ustanovení odstavce 1 platí tyto odchylky:

1. soud jedná a rozhoduje též za nepřítomnosti řádně obeslaných stran;
2. rozsudek pro zmeškání nelze vynést;
3. ve sporech o dávky z pojištění může žalobní žádání a rozsudek zníti na uznání nároku bez uvedení jeho výše, v kterémžto případě je pojišťovna povinna nejdéle do 15 dnů od právní moci rozsudku vydat výměr o výši přisouzené dávky;

(3) Odvolací (rekursní) lhůta činí 30 dní ode dne doručení rozhodnutí.

§ 52.

Krajské soudy založí pro svůj obvod seznam znalců lékařů z oboru národního pojištění. Do tohoto seznamu bud'těž zapisování lékařů, kteří vykazují několikaletou úspěšnou činnost v posudkových otázkách sociálního pojištění a nejsou úředními lékaři pojišťovny (§ 188 zák. č. 99/1948 Sb.). Před zápisem lékaře do

tohoto seznamu budiž slyšena Jednotná odborová organizace a Ústřední národní pojišťovna.

§ 53.

(1) Pojištěnci (rodinní příslušníci, pozůstalí) mohou se před soudy dát zastupovat zaměstnanci Jednotné odborové organizace, po případech vrcholných zájmových organizací, Ústřední národní pojišťovna svými zaměstnanci.

(2) V odvolacím řízení musí být strany zastoupeny advokátem nebo osobami uvedenými v odstavci 1, jsou-li tyto osoby práva znalé.

(3) Pro zastoupení Ústřední národní pojišťovny při vymáhání pojistného soudní exekucí platí ustanovení předchozích odstavců obdobně.

Stížnost pro zachování zákona.

§ 54.

(1) Generální prokurátor může proti pravomocnému rozhodnutí soudu řádného, zvláštěního nebo rozhodčího podat stížnost pro zachování zákona, má-li za to, že v řízení nebo při rozhodování byl porušen zákon. Pro vady řízení lze stížnost podat jen tehdy, jde-li o věc odňatou tuzemskému soudnictví nebo alespoň soudům řádným nebo měly-li vady řízení za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

(2) Stížnost pro zachování zákona nelze podat proti rozhodnutí nejvyššího soudu.

(3) Generální prokurátor je podřízen ministru spravedlnosti.

§ 55.

(1) Stížnost pro zachování zákona se podává písemně u nejvyššího soudu.

(2) Mimo všeobecné náležitosti podání musí stížnost obsahovat:

1. označení rozhodnutí, proti kterému směřuje;
2. údaj o tom, v čem se spatřuje porušení zákona s náležitým odůvodněním;
3. určité prohlášení, zda se navrhuje jen vyslovení, že byl zákon porušen, nebo i zrušení či změna původního rozhodnutí a jaká.

(3) Generální prokurátor může až do rozhodnutí o stížnosti měnit její důvody a návrh.

§ 56.

Generální prokurátor si může vyžádat od kteréhokoli soudu spisy o pravomocně skončeném řízení, aby mohl posoudit, zda jsou tu důvody k podání stížnosti pro zachování zákona.

§ 57.

Stížnost pro zachování zákona není vázána lhůtou.

§ 58.

Navrhuje-li generální prokurátor též zrušení nebo změnu původního rozhodnutí, může nejvyšší soud i z úřední moci až do pravomocného rozhodnutí o tomto návrhu odložit vykonatelnost původního rozhodnutí.

§ 59.

O stížnosti pro zachování zákona rozhoduje nejvyšší soud rozsudkem po ústním jednání, k němuž předvolává jen generálního prokurátora. Nejvyšší soud může i z úřední moci naříditi potřebná šetření.

§ 60.

Ve svém rozsudku vysloví nejvyšší soud, že byl porušen zákon, nebo stížnost zamítne. Rozsudek musí být odůvodněn a třeba jej podle možnosti doručit i stranám (účastníkům) nebo jejich právním nástupcům.

§ 61.

Vyslovil-li nejvyšší soud ve svém rozsudku, že byl porušen zákon, může strana (účastník) nebo její právní nástupce do patnácti dnů ode dne doručení rozsudku navrhnout u soudu, který ve věci rozhodl v první stolici, zrušení nebo změnu původního rozhodnutí. Byl-li takový návrh učiněn nebo podal-li už takový návrh generální prokurátor, učiní soud, který ve věci rozhodl v první stolici, opatření vyplývající z rozsudku nejvyššího soudu, jsa přitom vázán jeho právním názorem. Pro toto řízení platí předpisy o obnově přiměřeně.

§ 62.

Kromě případu uvedeného v § 61 nemá rozsudek nejvyššího soudu právního účinku na právní poměry stran (účastníků) původního řízení. Právní poměry třetích osob nemohou být dotčeny ani novým rozhodnutím ve věci samé, leda že jim porušení zákona známo bylo nebo býti muselo.

ČÁST TŘETÍ.

Příslušnost a řízení ve věcech trestních.

§ 63.

Soudy.

Soudní moc ve věcech trestních vykonávají okresní soudy, krajské soudy, státní soud a nejvyšší soud.

Příslušnost.

§ 64.

Okresní soud koná řízení a rozhoduje o všech soudně trestných činech, pokud o nich nenáleží soudit státnímu soudu.

§ 65.

Krajský soud koná řízení a rozhoduje o opravných prostředcích proti rozhodnutím a opatřením okresního soudu, není-li jinak stanoveno. Proti takovým rozhodnutím krajského soudu není opravného prostředku.

§ 66.

Úřady veřejné žaloby.

Úkony veřejné žaloby vykonává u okresního soudu okresní prokuratura, u krajského soudu krajská prokuratura.

§ 67.

Obecná zásada o řízení.

(1) Pokud tento zákon nestanoví jinak, platí o řízení před okresním soudem přiměřeně ustanovení trestních řádů a předpisů je měnících a doplňujících o řízení před krajským soudem jako soudem první stolice.

(2) Neustanovuje-li tento zákon jinak, činí opatření a rozhodnutí příslušející podle trestních řádů sborovému soudu druhé stolice krajský soud, rozhodnutí a opatření příslušející krajskému soudu okresní soud; rozhodnutí a opatření příslušející radní komoře nebo jejímu předsedovi činí senát okresního soudu nebo předseda senátu.

(3) Strana, která se cítí zkrácena rozhodnutím nebo opatřením předsedy senátu, může žádati, aby rozhodl senát.

§ 68.

Hlasování.

Soudci z lidu hlasují před soudci z povolání, a to starší před mladšími. Předseda senátu hlasuje naposled.

§ 69.

Obhajoba.

Koná-li se řízení o trestném činu, na který zákon stanoví trest smrti nebo trest na svobodě delší pěti let, musí obžalovaný mít pro hlavní přelíčení a pro opravné řízení obhájce; nevezme-li si obhájce sám, nebo nevezme-li mu ho ten, kdo má právo vzít mu obhájce, zřídí mu obhájce soud.

§ 70.

Prodloužení vazby.

Povolit prodloužení vazby přes dva měsíce podle § 190 tr. ř. přísluší senátu okresního soudu.

§ 71.

Delegace.

Právo k delegaci přísluší krajskému soudu, který rozhoduje s konečnou platností; má-li však odňatá věc být přikázána soudu v obvodu jiného krajského soudu, přísluší toto právo nejvyššímu soudu.

§ 72.

Spory o příslušnost.

Spory o příslušnost mezi okresními soudy podřízenými témuž krajskému soudu rozhoduje s konečnou platností krajský soud oběma nadřazený; spory o příslušnost mezi jinými soudy rozhoduje nejvyšší soud.

§ 73.

Odmítnutí.

(1) O odmítnutí předsedy okresního soudu rozhoduje předseda krajského soudu, o odmítnutí předsedy krajského soudu první předseda nejvyššího soudu, O odmítnutí jiného soudce a o odmítnutí zapisovatele rozhoduje předseda soudu, u něhož je soudce nebo zapisovatel činný. O odmítnutí prvního předsedy nejvyššího soudu rozhoduje nejvyšší soud v plenárním zasedání.

(2) Proti rozhodnutí o odmítnutí není opravného prostředku.

Přípravné vyšetřování.

§ 74.

(1) Přípravné vyšetřování (vyšetřování) se musí konat, jen jde-li o zločin, na který zákon stanoví trest smrti nebo trest na svobodě delší pěti let, a v řízení proti nepřítomnému.

(2) Vyšetřující soudce je povinen vyhovět návrhu veřejného žalobce na zahájení přípravného vyšetřování (vyšetřování).

§ 75.

Proti rozhodnutí vyšetřujícího soudce o uvalení nebo zrušení vazby lze si stěžovat do tří dnů k senátu okresního soudu; proti rozhodnutí senátu není opravného prostředku.

Řízení obžalovací.

§ 76.

Obžalovací spis musí obsahovati:

1. jméno obviněného, a pokud možno, také den a místo jeho narození, jeho zaměstnání a bydliště;
2. označení trestného činu stručným vylíčením skutkového stavu podle obsahu udání nebo podle výsledků přípravného řízení, uvedením zákonných znaků a pojmenováním činu podle ustanovení trestního zákona;
3. označení důkazů, které mají být provedeny při hlavním přelíčení.

§ 77.

(1) Obžalovací spis se podává u předsedy senátu v potřebném počtu vyhotovení.

(2) Má-li senát za to, že soud, u něhož se podává obžalovací spis, není k projednání věci příslušný, postoupí věc příslušnému soudu.

(3) Předseda senátu dá doručit obžalovací spis obviněnému, a to, je-li obviněný ve vazbě, do čtyřiaadvaceti hodin od dojití obžalovacího spisu soudu nebo od uvalení vazby.

§ 78.

Rozhodnout o vazbě po podání obžalovacího spisu přísluší senátu.

§ 79.

Byla-li uvalena vazba teprve po podání obžaloby, budiž zatčený vyslechnut do osmačtyřiceti hodin předsedou senátu.

Příprava hlavního přelíčení.

§ 80.

(1) Den hlavního přelíčení ustanoví předseda senátu tak, aby obžalovanému zbývala k přípravě obhajoby od doručení obsílky lhůta alespoň třídní. Tato lhůta smí být zkrácena jen se souhlasem obžalovaného.

(2) O odročení hlavního přelíčení rozhoduje předseda senátu.

§ 81.

Ustoupí-li žalobce od obžaloby před počátkem hlavního přelíčení, zastaví řízení předseda senátu.

§ 82.

O trestném činu spáchaném za hlavního přelíčení v zasedací síni nelze ihned rozhodnout, zakládá-li jednání to skutkovou podstatu činu trestného podle zákona ze dne 6. října 1948, č. 231 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky.

§ 83.

Stížnost.

Lhůta k podání jakékoli stížnosti přípustné v trestním řízení činí tři dny, stanoví-li jiné zákony lhůtu delší. Zvláštní lhůty stanovené k provedení stížnosti se zrušují.

Odvolání.

§ 84.

Rozsudku okresního soudu lze odporovat odvoláním:

1. pro výrok o vině,
2. pro výroky o trestu a o zabezpečovacím opatření a pro výroky s nimi souvisící,
3. pro porušení ustanovení o řízení, které mohlo mít vliv na výroky uvedené pod č. 1 nebo 2.

§ 85.

(1) Ve prospěch obžalovaného může podat odvolání vedle něho jeho obhájce, manžel (druh, družka), jeho zákonný zástupce, příbuzní v řadě přímé a veřejný žalobce; proti vůli obžalovaného však jen jeho obhájce, otec, matka a zákonný zástupce, a to jen je-li obžalovaný nezletilý. Tyto osoby mohou podat odvolání toliko ve lhůtě a vůbec podle ustanovení platných pro obžalovaného; není však třeba jim k tomu účelu doručovat rozsudek, leč by o to žádaly.

(2) Osoba oprávněná podati odvolání se ho může bez újmy práva jiných osob vzdát. Obhájce se smí vzdát odvolání jen s výslovným svolením obžalovaného nebo jeho zákonného zástupce.

§ 86.

V neprospěch obžalovaného může podat odvolání jen žalobce.

§ 87.

(1) Žalobce může podat odvolání jak proti osvobozujícímu, tak proti odsuzujícímu rozsudku.

(2) Obžalovaný může podat odvolání proti odsuzujícímu rozsudku; proti osvobozujícímu rozsudku je může podat, jen dotýká-li se ho některý výrok pojatý do rozsudku.

(3) Jiná osoba, které byla rozsudkem uložena povinnost nebo ručení za povinnost obžalovaného (osoba zúčastněná), může podat odvolání jen proti výroku pojatému do rozsudku, který se jí dotýká, a to i když nebyla zpravena o hlavním přelíčení.

§ 88.

(1) Odvolání se podává u soudu, proti jehož rozsudku směřuje. Byl-li rozsudek doručen mimo obvod okresního soudu, který jej vynesl, může se odvolání podat ústně do protokolu také u okresního soudu, v jehož obvodě se stalo doručení. Obžalovaný může podat odvolání ústně do protokolu také u soudu, u něhož je uvězněn, nebo u představeného samostatného trestního nebo zabezpečovacího ústavu, v kterém se na něm vykonává trest nebo zabezpečovací opatření.

(2) Odvolání budiž podáno do tří dnů od prohlášení rozsudku; požádá-li však obžalovaný v této lhůtě o doručení rozsudku, nebo nebyl-li přítomen při prohlášení rozsudku, může podat odvolání do tří dnů od jeho doručení. Bylo-li odvolání podáno ústně, je lhůta k jeho podání zachována, byl-li protokol o odvolání sepsán dříve, než uplynula.

(3) Odvolání nemusí být podepsáno osobou, která může být obhájcem. ani tehdy, bylo-li podáno písemně.

§ 89.

(1) Podání odvolání má odkladný účinek. Propuštění zproštěného obžalovaného z vazby se však odloží, podá-li veřejný žalobce odvolání ihned po prohlášení rozsudku a jsou-li tu skutečnosti odůvodňující další trvání vazby; to platí též, vysloví-li soud v odsuzujícím rozsudku, že započtením vazby nebo jiného trestu je trest odpykán nebo že se výkon trestu podmíněně odkládá. Proti tomuto rozhodnutí o vazbě lze si stěžovat ku krajskému soudu.

(2) Doba, kterou odsouzený od prohlášení rozsudku první stolice trávil ve vazbě, se započítává do trestů na svobodě a trestů peněžitých.

§ 90.

(1) Okresní soud odmítne odvolání, bylo-li podáno opožděně. Jako opožděné nemůže však být odmítnuto odvolání, které odvolatel podal opožděně jen proto, že se řídil nesprávným právním poučením. O odmítnutí odvolání rozhodne senát, proti jehož rozsudku odvolání směřuje.

(2) Na odmítnutí odvolání podle odstavce 1 si lze stěžovat do tří dnů od oznámení usnesení odvolateli. O odkladném účinku takové stížnosti platí totéž, co je ustanoveno o odkladném účinku odvolání (§ 89, odst. 1). Vyhoví-li krajský soud stížnosti, rozhodne o odvolání samém.

§ 91.

(1) Neodmítne-li okresní soud odvolání, doručí je nebo opis protokolu o něm sepsaný odpůrci a připomene mu, že má právo do tří dnů podat odpověď na odvolání. Opisy podání, v nichž odvolatel odůvodnil odvolání po jeho podání, buďte odpůrci odvolatele dodatečně zaslány.

(2) Když odpůrce odvolatelův podá včas odpověď, nebo když uplyne lhůta k tomu určená, předloží okresní soud spisy krajskému soudu. Zároveň doručí podanou odpověď odvolateli.

§ 92.

Předseda odvolacího senátu nebo senát sám mohou před rozhodnutím nařídit potřebná šetření.

§ 93.

(1) Krajský soud odmítne odvolání v neveřejném sedění, mělo-li být jako opožděné odmítnuto již okresním soudem, nebo bylo-li podáno osobou, jež k podání odvolání není oprávněna, anebo vzdala-li se odvolání osoba k tomu oprávněná.

(2) Opominul-li okresní soud neprávem vyslovit svou věcnou nepřislušnost, zruší krajský soud v neveřejném sedění rozsudek a nařídí, aby se věc postoupila příslušnému soudu.

§ 94.

(1) Při rozhodování o odvolání přezkoumá krajský soud rozsudek okresního soudu ve všech výrocích, proti nimž může odvolatel podat odvolání, i řízení jemu předcházející, a to s hlediska všech důvodů, pro které by odvolatel mohl rozsudku odporovat (§ 84).

(2) Je-li podáno odvolání proti odsuzujícímu rozsudku ve prospěch obžalovaného, nesmí být výrok okresního soudu o trestu a o zabezpečovacím opatření změněn v neprospěch obžalovaného; je-li však podáno také odvolání, které může způsobit změnu rozsudku v těchto výrocích v neprospěch obžalovaného, platí toto ustanovení, jen bylo-li odvolání odpůrcovo zamítnuto.

(3) Prospívá-li důvod, o který se opírá opatření krajského soudu ve prospěch jednoho obžalovaného také spoluobžalovanému, má krajský soud rozšířit opatření i na tohoto spoluobžalovaného.

§ 95.

Jsou-li skutková zjištění, která jsou základem rozsudku okresního soudu, tak nedosta-

tečná, že je nutné hlavní přelíčení opakovat, může krajský soud v neveřejném sedění zrušit rozsudek a přikázat věc okresnímu soudu, který rozhodl v první stolici, aby ji znovu projednal a rozhodl.

§ 96.

Nebylo-li odvolání vyřízeno v neveřejném sedění, rozhodne o něm krajský soud po ústním líčení. Přitom užije přiměřeně ustanovení o hlavním přelíčení, pokud se v dalším nestanoví nic jiného.

§ 97.

(1) Navrhne-li některá strana, aby byl proveden nový důkaz nebo aby byl opakován důkaz provedený okresním soudem, a nehodlá-li předseda odvolacího senátu návrhu vyhovět, nebo odporuje-li návrhu druhá strana, rozhodne senát.

(2) Předseda odvolacího senátu nebo senát sám mohou i bez návrhu stran nařídit, aby některý důkaz byl proveden nebo aby některá skutečnost byla zjištěna nebo objasněna.

(3) V případech uvedených v odstavcích 1 a 2 rozhodne zároveň předseda odvolacího senátu nebo senát, má-li se připuštěný důkaz provést v ústním líčení před krajským soudem nebo má-li jej provést soudce dožádaný. Při provádění takového důkazu se dožádaný soudce řídí ustanoveními trestního řádu o přípravném řízení, s tou odchylkou, že vezme svědky do přísahy pokud není zákonných překážek.

(4) Rozhodnutí a opatření uvedená v odstavcích 1 až 3 se mají učinit pokud možno již před ústním líčením o odvolání v neveřejném sedění.

§ 98.

K neveřejnému sedění a k ústnímu líčení před krajským soudem buď vždy pozvána krajská prokuratura, i když jde o věc soukromožalobní.

§ 99.

(1) Sdělení o ustanovení ústního líčení se učiní soukromému žalobci, obžalovanému a zúčastněné osobě tak, aby jim zůstala od doručení obsílky lhůta alespoň tři dnů. Pokud předseda senátu nebo senát nepokládají jejich účast na přelíčení za nutnou, připomene se jim přitom, že mají právo účastnit se ústního líčení, že však nejsou povinni se dostavit, a že kdyby se nedostavili, ani se nedali zastupovat, přečte se jejich odvolání a podání odůvodňující odvolání anebo odpověď na odvolání.

(2) O ustanovení ústního líčení budou vyrozuměni také zástupce soukromého žalobce, obhájce a zástupci zúčastněných osob.

§ 100.

(1) Při ústním líčení vyloží nejprve zpravodaj stav věci. Odvolání, podání odůvodňující odvolání a odpověď těch, kdo se nedostavili, budte přečteny. Poté se provádějí podle okolností nové důkazy nebo se opakují důkazy provedené již okresním soudem. Nedostaví-li se některá strana, má se za to, že souhlasí s přečtením písemností. Krajský soud může při svém rozhodování přihlížet k novému nebo k opakovanému důkazu jen tehdy, byl-li proveden při tomto líčení samém, nebo byl-li při něm přečten protokol o něm.

(2) Po provedení důkazů jsou slyšeny strany a zúčastněné osoby v pořadí, které určí předseda. Obžalovanému a jeho obhájci přísluší v každém případě poslední slovo.

§ 101.

(1) Krajský soud odmítne odvolání po ústním líčení, je-li tu důvod, pro který mělo být odmítnuto v sedění neveřejném.

(2) Krajský soud zamítne odvolání, uzná-li je neodůvodněným.

(3) Shledá-li krajský soud odvolání odůvodněným, zruší rozsudek okresního soudu a rozhodne zpravidla ve věci samé. Nelze-li se však obejít bez konání nového hlavního přelíčení, vrátí věc okresnímu soudu, aby ji znovu projednal a o ní rozhodl. Je-li vadnou jen část rozsudku, a je-li tato část oddělitelná od ostatních, může se krajský soud omezit na zrušení této části.

§ 102.

Rozsudkem rozhodne krajský soud o odvolání, rozhoduje-li ve věci samé.

§ 103.

Při novém rozhodování je okresní soud vázán právním názorem, který vyslovil krajský soud.

§ 104.

Stížnost pro zachování zákona.

(1) Generální prokurátor může proti každému pravomocnému rozhodnutí trestního soudu, kterým byl porušen zákon, podati stížnost pro zachování zákona. Takovou stížnost nelze podat proti rozhodnutí nejvyššího soudu.

(2) O stížnosti rozhoduje nejvyšší soud ve veřejném sedění.

(3) Shledá-li nejvyšší soud, že stížnost je odůvodněna, vysloví rozsudkem, že byl rozhodnutím, proti němuž stížnost směřuje, porušen zákon. Jinak stížnost zamítne.

(4) Výrok nejvyššího soudu, že byl porušen zákon, se zpravidla nedotýká platnosti rozhodnutí, o které jde. Byl-li však zákon porušen v neprospěch obviněného, zruší nejvyšší soud nezákonné rozhodnutí, a došlo-li porušením zákona k rozsudku, rozhodne ve věci samé, po případě nařídí soudu, o jehož rozhodnutí jde, nebo jinému soudu téhož druhu, aby znovu rozhodl nebo o věci jednal a o ní rozhodl; byl-li zákon porušen ve prospěch obviněného, může takové opatření učinit, jen podal-li generální prokurátor stížnost do šesti měsíců od právní moci rozhodnutí, o které jde.

§ 105.

O d m ě n y a n á h r a d y.

(1) Nárok znalců na odměnu upravuje vládní nařízení.

(2) Proti výměře svědečného, znalečného a poplatků tlumočnických upravených vyšetřujícím soudcem může svědek, znalec, nebo tlumočník podat do tří dnů od vyrozumění rozklad, o němž s konečnou platností rozhodne senát. Proti vyměření poplatků senátem není opravného prostředku.

§ 106.

O b n o v a.

(1) O návrhu na povolení obnovy trestního řízení rozhoduje senát ve veřejném sedění.

(2) Na rozhodnutí o návrhu na obnovu si lze stěžovat do tří dnů od jeho doručení. Krajský soud rozhoduje o stížnosti v neveřejném sedění.

§ 107.

V ý k o n t r e s t u.

(1) Rozhodnutí a opatření stran výkonu trestu, která podle trestních řádů a předpisů je měnicích a doplňujících náleží soudu, činí senát okresního soudu, který rozhodl ve věci v první stolici.

(2) Výkon trestu na Slovensku patří do působnosti okresní prokuratury. Působnost, která stran výkonu trestu přísluší podle trestního řádu hlavnímu prokurátoru, vykonává krajský prokurátor.

§ 108.

Stanné právo.

(1) Nutnost řízení podle stanného práva prohlašuje ministr vnitra v dohodě s ministrem spravedlnosti.

(2) Jako stanný soud koná řízení a rozhoduje okresní soud v pětičlenném senátě složeném ze dvou soudců z povolání a tří soudců z lidu.

§ 109.

Řízení o přestupcích.

V řízení pro přestupky platí tyto odchylky:

1. Přípravné vyšetřování (vyšetřování) se nekoná.
2. Přípravné vyhledávání (stopování) může vyšetřující soudce konat jen na návrh veřejného žalobce.
3. Vazbu lze uvaliti jen pro nebezpečí útěku nebo působení na svědky, znalce nebo osoby ve věci zúčastněné.
4. Není přípustno vydat na obviněného zatykač, ani prohledávat papíry třetích osob, ani zabavovat nebo otvírat dopisy.
5. Kde je potřebí znaleckého posudku, stačí přibrat toliko jednoho znalce.
6. Obžalovací spis nahrazuje návrh na potrestání, v němž se uvede jméno obviněného a označí trestný čin, buď zákonným pojmenováním nebo stručným uvedením skutečností; návrh na potrestání se obviněnému sdělí současně s obsílkou k hlavnímu přelíčení, v níž se obviněnému připomene, aby důkazní prostředky oznámil soudu tak, aby mohly býti opatřeny ještě k hlavnímu přelíčení.
7. Obviněný se může dáti zastupovat osobou, zapsanou do seznamu obhájců, nebo jiným zmocněncem, který se musí vykázat písemnou plnou mocí. Zmocněncem může býti každá způsobilá osoba, která je svéprávná, státně spolehlivá a občansky bezúhonná a místopřísežně prohlásí, že obviněného zastupuje bezplatně. Advokát se může při hlavním přelíčení dát zastupovat kandidátem, zapsaným do seznamu kandidátů advokacie.
8. Navrhnou-li to obě strany v řízení konaném o žalobě soukromé, může být konáno hlavní přelíčení s vyloučením veřejnosti.

§ 110.

Rejstřík trestů a zahlázení
odsouzení.

(1) Rejstřík trestů (nařízení vlády republiky Československé ze dne 14. července 1922,

č. 198 Sb., o evidenci soudních provinileců a sbírání dat pro účely kriminálně-statistiky), se vede u krajských prokuratur.

(2) O zahlazení odsouzení (§ 8 zákona ze dne 14. července 1928, č. 111 Sb., o zahlazení odsouzení) rozhoduje v první stolici okresní soud, v jehož obvodě je úřad rejstříku trestů.

Trestní soudnictví nad mládeží.

§ 111.

(1) Ustanovení tohoto zákona se vztahují na osoby mladistvé, s těmito odchylkami:

- a) konati trestní řízení přísluší okresnímu soudu, v jehož obvodě měl obviněný mladistvý v době činu pobyt, anebo v jehož obvodě se v době podání trestního oznámení zdržuje; mezi těmito soudy rozhoduje předstížení;
- b) obviněný musí mít obhájce z osob zapsaných v seznamu obhájců, vždy při hlavním přelíčení, k podání odvolání, při ústním líčení o odvolání, a pokud je ve vazbě, již v řízení přípravném;
- c) hlavní přelíčení nelze konat v nepřítomnosti obviněného mladistvého a jeho obhájce;
- d) zákonný zástupce mladistvého a zástupce pomocného zařízení pro soudní péči o mládež mají právo se ujmout v hlavním přelíčení slova; zákonnému zástupci, nebyl-li při prohlášení přítomen, buď doručen rozsudek;
- e) soud může mladistvému rozkázat, aby při některých částech hlavního přelíčení opustil soudní síň, lze-li se obávat, že by na něho mohly působit nepříznivě; nové okolnosti přitom najevo vyšlé buďtež obviněnému před ukončením důkazního řízení oznámeny, aby se o nich mohl vyjádřiti;
- f) o odvolání ve prospěch obžalovaného může kromě osob uvedených v § 85, odst. 1, podat též pomocné zařízení pro péči o mládež; lhůta k odvolání se u veřejného žalobce, zákonného zástupce a obhájce posuzuje samostatně;
- g) o stížnosti proti rozhodnutí dozorcí rady rozhoduje s konečnou platností krajský soud, v jehož obvodě je ústav;
- h) sbíhá-li se s trestným činem, spáchaným před dokonáním osmnáctým rokem trestný čin spáchaný později, platí tyto odchylky toliko, je-li později spáchaný trestný čin přestupek.

(2) Nedošlo-li k zahájení trestního řízení před dokonáním devatenáctým rokem, odchylky uvedené v odst. 1 neplatí.

§ 112.

Řízení o ukládání trestu smrti.

(1) Na místo trestu smrti uvedeného v zákoně, uloží soud trest těžkého žaláře (káznice) doživotního nebo dočasného od patnácti do třiceti let, jsou-li polehčující okolnosti tak závažné, že by trest smrti byl nepřiměřeně přísný.

(2) Trest smrti nesmí býti vykonán, dokud prezident republiky nerozhodne, že se odsouzenému milost neudílí.

(3) Byl-li obžalovaný odsouzen k trestu smrti, usnese se soud, prohlásiv rozsudek, po slyšení veřejného žalobce v neveřejném sezení, zda doporučuje odsouzeného milosti a jaký trest by byl přiměřený, kdyby se mu jí dostalo; rozhodoval-li ve věci i krajský soud, učiní také on usnesení o tom. Toto usnesení (tato usnesení) se předloží po právní moci rozsudku se spisy nejvyššímu soudu, který je po slyšení generálního prokurátora předloží se svým posudkem ministru spravedlnosti.

(4) Ustanovení odstavců 1 až 3 nelze užít v řízení před soudy stannými.

§ 113.

Poměr k dosavadním předpisům.

Kde se v dosavadních předpisech odkazuje na řízení před krajskými soudy nebo na opravné řízení proti rozsudkům krajských soudů, je tím rozumět řízení před okresními soudy, po případě opravné řízení proti rozsudkům okresních soudů podle tohoto zákona.

§ 114.

Změny některých předpisů
o řízení.

(1) Ustanovení § 126, odst. 2 trestního řádu z 23. května 1873, č. 119 ř. z. ve znění zákona ze dne 1. července 1927, č. 107 Sb., se mění a zní:

„Jde-li o posudek znalců—lékařů, požádá soud za posudek příslušnou soudní lékařskou radu.“

(2) Ustanovení § 421, odst. 1 trestního řádu č. 119/1873 ř. z. se mění a zní:

„Podá-li žalobce na konci přípravného vyšetřování obžalobu pro zločin nebo přečin na obviněného, jehož místo pobytu není známo nebo není v tuzemsku, doručí se obžaloba obhájci, který budiž k tomu účelu ustanoven.“

(3) Ustanovení § 518, odst. 9 trestního řádu zák. č. XXXIII/1896 se mění a zní:

„Proti tomuto rozsudku možno podati odvolání jen do výměry trestu a pro porušení ustanovení zákona o řízení, které mohlo mít vliv na tento výrok“.

(4) Zákon ze dne 17. října 1919, č. 562 Sb., o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění se mění a doplňuje takto:

V § 11 se připojuje další odstavec jako odstavec 3, který zní:

„K podmíněnému propuštění z trestu doživotního a k přeložení do přechodného trestního ústavu (§ 16) z trestu doživotního se vyžaduje uplynutí stejné doby, jako u dočasného trestu třicetiletého.“

§ 12 zní:

„(1) O podmíněném propuštění rozhoduje komise (komise pro podmíněné propuštění z trestu) zřízená u krajského soudu, v jehož obvodu si trestanec odpykává trest. Skládá se ze dvou soudců z povolání a tří soudců z lidu.

(2) Komise se usnáší za předsednictví soudce z povolání, který je služebním pořadím starší. Rozhoduje většinou hlasů, když vyšetřila věc a vyslechla krajského prokurátora. Trestanci oznámí před tím vše co svědčí proti jeho propuštění, aby se mohl obhájit.

(3) Členy komise určí předseda krajského soudu na dobu jednoho roku.“

§ 13 zní:

„(1) Na usnesení komise mohou si stěžovat krajský prokurátor a trestanec u ministerstva spravedlnosti, které rozhoduje s konečnou platností. Stížnost krajského prokurátora má odkladný účinek.

(2) Byla-li žádost pravomocně zamítnuta, může být opět podána nejdříve po uplynutí jednoho roku.“

(5) Ustanovení § 1, odst. 1 zák. č. 107/1927 Sb. se mění a zní:

„(1) Sídlo a obvod působnosti lékařských rad určí vláda nařízením“.

(6) Ustanovení § 16, odst. 2, zák. ze dne 11. března 1931, č. 48 Sb., o trestním soudnictví nad mládeží se mění a zní:

„(2) Dozorčí rada se skládá z komisaře jako předsedy, dvou přísedících a člena krajské prokuratury, v jejímž obvodu je příslušná polepšovna.“

ČÁST ČTVRTÁ.

Vězeňství.

§ 115.

Výkon soudní vazby.

(1) Soudní tresty na svobodě se vykonávají v trestních ústavech, v krajských soudních věznicích a v okresních soudních vězni-

cích. Krajské soudní věznice jsou v sídle nebo v obvodu krajského soudu, okresní soudní věznice zpravidla v sídle okresního soudu s trestní pravomocí.

(2) Tresty na svobodě převyšující jeden rok se zpravidla vykonávají v trestních ústavech, tresty kratší jednoho roku zpravidla v soudních věznicích. Ministr spravedlnosti vydá podrobnější předpisy o tom, v kterých vězeňských ústavech a jaké tresty na svobodě se vykonávají.

(3) Soudní zajišťovací a vyšetřovací vazba se zpravidla vykonává v okresních soudních věznicích. Podrobnější předpisy vydá ministr spravedlnosti.

Výkon správní a strážní služby ve vězeňských ústavech.

§ 116.

Výkon správní a strážní služby v trestních ústavech, v krajských soudních věznicích, v okresních soudních věznicích, v justičních výchovných ústavech a na Slovensku též v donucovacích pracovnách (dále jen vězeňské ústavy), obstarává ozbrojený a stejnokrojem opatřený Sbor uniformované vězeňské stráže (dále jen SVS).

§ 117.

(1) Pro každý vězeňský ústav, kromě okresních soudních věznic, se zřizuje zvláštní oddíl SVS.

(2) V okresních soudních věznicích se zřizují stanice SVS. Příslušníci SVS konající službu v těchto stanicích v obvodu téhož kraje jsou včetně velitelů stanic příslušníky oddílu SVS, zřízeného při krajské soudní věznici. Jejich služebním úřadem je velitelství krajské soudní věznice.

(3) Velitelem oddílu SVS je přednosta vězeňského ústavu, v němž je oddíl SVS zřízen. Veliteli oddílu SVS přísluší též právo ukládat kázeňské tresty příslušníkům oddílu SVS.

§ 118.

(1) Řízení a správa vězeňských ústavů, jakož i dozor na ně, náleží k věcem justiční správy.

(2) Trestní ústavy řídí jejich přednostové a spravují je za pomoci příslušníků SVS a ostatních zaměstnanců ústavu.

(3) Krajské soudní věznice a okresní soudní věznice v obvodu téhož kraje řídí přednostové krajských soudních věznic a spravují je za pomoci příslušníků SVS a ostatních zaměstnanců věznic.

§ 119.

Dozor na vězeňské ústavy.

(1) Dozor na vězeňské ústavy vykonávají ústavní komisaři (jejich náměstci). Komisařem (náměstkem) může být jen ten, kdo má způsobilost pro úřad soudcovský.

(2) Neustanoví-li ministr spravedlnosti jinak, je ústavním komisařem trestního ústavu předseda okresního soudu s trestní pravomocí, v jehož sídle nebo obvodu je trestní ústav (na Slovensku okresní prokurátor), ústavním komisařem krajské soudní věznice předseda krajského soudu, v jehož sídle nebo obvodu je věznice (na Slovensku krajský prokurátor), a ústavním komisařem okresní soudní věznice předseda okresního soudu s trestní pravomocí, v jehož sídle nebo obvodu je věznice (na Slovensku okresní prokurátor). Náměstkem ústavního komisaře je v těchto případech náměstek předsedy krajského nebo okresního soudu (na Slovensku náměstek krajského nebo okresního prokurátora).

§ 120.

Občanská kontrola vězeňských ústavů.

(1) Občanskou kontrolu vězeňských ústavů vykonávají členové Národního shromáždění, které tím pověřil ministr spravedlnosti; toto pověření se dává zpravidla na období dvou let. Funkce zaniká uplynutím doby stanovené k jejímu výkonu, zproštěním nebo vzdáním se funkce a skončením výkonu poslaneckého mandátu. Občanští kontroloři jsou při výkonu funkce oprávněni rozmlouvat s trestanci i vyšetřovanci.

(2) Občanští kontroloři sdělí ministru spravedlnosti po vykonaných kontrolách vězeňských ústavů, jaké závady shledali a jaká opatření navrhuji.

Působnost ve věcech vězeňské správy.

§ 121.

Ministru spravedlnosti přísluší vrchní dozor na vězeňské ústavy; může je kdykoliv dát prohlédnouti osobami k provádění prohlídek zvláště určenými.

§ 122.

Ministr spravedlnosti vydává domácí řády pro vězeňské ústavy, instrukce pro orgány po-

věřené jejich řízením a správou a dozorem na ně, jakož i služební předpisy pro zaměstnance vězeňských ústavů.

§ 123.

Ministerstvo spravedlnosti vykonává svou dosavadní správní působnost ve věcech vězeňských ústavů a v osobních věcech příslušníků SVS a ostatních zaměstnanců vězeňských ústavů.

Všeobecná ustanovení.

§ 124.

Ustanovení § 13, odst. 2 zákona č. 48/1931 Sb. se mění a zní takto:

„(2) Ministr spravedlnosti určí soudní věznice, ve kterých mají být v samostatných odděleních soustředěni mladiství, jimž byl uložen trest na svobodě převyšující šest týdnů, i když byli odsouzeni jinými soudy.“

§ 125.

(1) Kde se v dekretu presidenta republiky ze dne 27. října 1945, č. 126 Sb., o zvláštních nucených pracovních oddílech, mluví o věznicích krajských soudů, rozumí se tím krajské soudní věznice.

(2) Ustanovení § 1, odst. 2 a §§ 2, 3 a 4 dekretu č. 126/1945 Sb. platí obdobně o zvláštních pracovních útvech podle § 8, odst. 1 nařízení Slovenské národní rady ze dne 15. května 1945, č. 33 Sb. SNR., o potrestání nacistických zločinců, okupantů, zrádců a kolaborantů a o zřízení lidového soudnictví, ve znění předpisů je měnících a doplňujících.

ČÁST PÁTÁ.

Justiční správa.

§ 126.

Působnost ve věcech justiční správy náleží podle dosavadních právních předpisů zemským (hlavním) soudům a jejich předsedům a zemským (hlavním) státním zastupitelstvím a jejich přednostům a působnost uvedená v čl. XIII zákona ze dne 16. června 1942, č. 113/1942 Sl. z., kterým se uvádí do účinnosti zákon o organizaci soudů, úřadů veřejné obžaloby a soudní správy, přechází s výjimkou věcí uvedených v dalších ustanoveních na předsedy krajských soudů, po případě na krajské prokurátory.

§ 127.

(1) Výjimkou z ustanovení § 126 přecházejí na ministerstvo spravedlnosti tyto věci:

1. osobní, platové a pensijní věci všech zaměstnanců justiční správy a věci zaopatřovacích platů jejich pozůstalých;
2. přijímání do přípravné služby soudcovské a do právní praxe;
3. konání ustanovovacích zkoušek aktuárských a druhých kancelářských;
4. obstarávání účetních prací konaných účetními zemských soudů;
5. působnost ve věcech sirotčích pokladen.

(2) Vláda může nařízením přenést působnost přikázanou ministerstvu spravedlnosti ve věcech uvedených v odstavci 1 na podřízené soudy nebo úřady, po případě jejich předsedy nebo přednosta.

§ 128.

Ze správních úkolů náležejících ministerstvu spravedlnosti přenáší se na předsedy krajských soudů právo nařizovat konání pravidelných soudních dnů mimo sídlo soudu, zastavovat je a měnit ustanovení vydaná o jednotlivých soudních dnech (§ 29, odst. 1 zákona ze dne 27. listopadu 1896, č. 217 ř. z., jímž se vydávají předpisy o obsazování, vnitřním zařízení a jednacím řádě soudů, a § 54, odst. 1 a 3 nařízení ministra spravedlnosti ze dne 5. května 1897, č. 112 ř. z., kterým se vydává nový jedací řád pro soudy první a druhé stolice).

§ 129.

Změny v příslušnosti ve věcech disciplinárních.

Disciplinární řízení a ukládání disciplinárních trestů kancelářským pomocným silám (vládní nařízení ze dne 7. července 1926, č. 113 Sb., o úpravě služebních a platových poměrů státních zaměstnanců v pomocné kancelářské službě) náleží v první stolici předsedovi krajského soudu.

§ 130.

Změny v příslušnosti v kárných věcech soudců.

(1) Kárným soudem příslušným pro soudcovské úředníky ustanovené u okresních a krajských soudů, u těchto s výjimkou předsedy krajského soudu a jeho náměstka, pro soudcovské úředníky ustanovené pro obvod osobního úřadu a pro notáře je krajský soud, v jehož obvodě měl obviněný v době stíhaného porušení povinností své služební působnosti.

(2) Ustanovení zákona ze dne 21. května 1868, č. 46 ř. z., o kárném řízení se soudcovskými úředníky a jejich nedobrovolném přeložení na jiné místo nebo na odpočinek, pokud upravují složení a příslušnost zemských soudů jako soudů kárných, platí obdobně pro krajské soudy jako soudy kárné.

§ 131.

Opravné prostředky proti rozhodnutí notářských komor.

(1) Proti usnesení nebo opatření notářské komory nebo jejího presidenta je přípustná stížnost do 15 dnů ode dne doručení k nejvyššímu soudu.

(2) Ustanovení § 3, odst. 2 zákona ze dne 16. května 1946, č. 138 Sb., o úpravě některých otázek týkajících se notářství, zůstávají nedotčena.

ČÁST ŠESTÁ.

Ustanovení společná, přechodná a závěrečná.

§ 132.

(1) Při sestavování senátů je hledět k tomu, aby soudcové z lidu byli podle možnosti z téhož nebo blízkého oboru práce, k němuž patří strany (účastníci), nebo jehož se týká projednávaná věc.

(2) Jde-li o spory pracovní nebo o věc národního pojištění, musí být aspoň jeden ze soudců z lidu členem Jednotné odborové organizace.

(3) V trestním řízení proti mladistvým musí mít členové senátu vychovatelské zkušenosti a alespoň dva členové senátu krajského soudu musí být též znalí sociální péče o mládež.

§ 133.

(1) Občanské věci právní, v kterých nebylo do dne počátku účinnosti tohoto zákona skončeno řízení v první stolici, postupují se, je-li toho třeba, bez návrhu stran soudu příslušnému podle tohoto zákona. Další řízení, zejména také přípustnost opravných prostředků, se řídí ustanoveními tohoto zákona.

(2) V občanských věcech právních, v kterých bylo už rozhodnuto krajským soudem nebo zemským (hlavním) soudem jako soudem první stolice před účinností tohoto zákona, rozhodne o opravném prostředku s konečnou platností krajský soud v sídle zemského soudu, který rozhodl ve věci nebo by byl podle dosavadních předpisů příslušný k rozhodnutí o opravném prostředku, ve zvláštním senátě složeném ze tří soudců z povolání. O řízení před

tímto zvláštním senátem platí dosavadní ustanovení o řízení odvolacím. Zruší-li se rozhodnutí, přikáže se věc k novému rozhodnutí nebo k novému jednání a rozhodnutí soudu, který je příslušný v první stolici podle tohoto zákona. Další řízení, zejména také přípustnost opravných prostředků se řídí ustanoveními tohoto zákona.

(3) V občanských věcech právních, v kterých bylo už rozhodnuto v druhé stolici před účinností tohoto zákona, rozhoduje o opravném prostředku podaném proti rozhodnutí zemského (hlavního) soudu nejvyšší soud v dosavadním složení a podle dosavadních předpisů; jde-li však o rozhodnutí krajského soudu, rozhoduje o opravném prostředku zvláštní senát krajského soudu uvedený v odstavci 3. Zruší-li se rozhodnutí, přikáže se věc k novému rozhodnutí nebo k novému jednání a rozhodnutí soudu příslušnému v druhé stolici podle tohoto zákona. Pro další řízení platí ustanovení tohoto zákona.

(4) Žaloby pro zmatečnost a o obnovu a návrhy na obnovu v řízení nesporném proti rozhodnutí, vydanému podle dosavadních předpisů krajským soudem v první stolici, se podává u soudu příslušného v první stolici podle tohoto zákona. Jde-li o rozhodnutí vydané krajským nebo zemským (hlavním) soudem v druhé stolici, třeba žalobu pro zmatečnost a obnovu (návrh) podat u soudu příslušného ve věci rozhodovat v druhé stolici podle tohoto zákona. U téhož soudu se podává žaloba (návrh), směřuje-li proti rozhodnutí nejvyššího soudu vydanému v druhé nebo třetí stolici nebo proti rozhodnutí hlavního soudu vydanému v třetí stolici.

(5) Bylo-li by podle dosavadních předpisů podat žalobu (návrh) u některého zrušeného soudu nebo u soudu, který podle ustanovení tohoto zákona není již pro věc samu příslušný, podává se žaloba (návrh) u soudu, který je nebo by byl ve věci samé příslušný podle tohoto zákona. Je-li v těchto případech pochybné, který soud je místně příslušný, užije se předpisů o obecné příslušnosti.

§ 134.

Věci národního pojištění (veřejnoprávního sociálního pojištění), v kterých řízení nebylo ještě skončeno před účinností tohoto zákona, postupují soudy a úřady dosud příslušné soudům příslušným podle tohoto zákona. O dalším řízení platí ustanovení tohoto zákona.

§ 135.

(1) V trestním řízení zahájeném před účinností tohoto zákona pokračuje okresní soud podle tohoto zákona.

(2) Byl-li však v řízení zahájeném před účinností tohoto zákona již vynesena rozsudek v první stolici, skončí se řízení podle dosavadních předpisů; pokud však podle dosavadních předpisů náleželo rozhodovat o opravném prostředku zemskému (hlavnímu) soudu, koná řízení a rozhoduje krajský soud zřízený v dosavadním sídle onoho soudu v tříčlenném senátu bez účasti soudců z lidu. Bude-li rozsudek zrušen a věc vrácena soudu první stolice k novému projednání, pokračuje v řízení okresní soud podle ustanovení tohoto zákona.

Skončilo-li se řízení zahájené před účinností tohoto zákona pravomocným odsouzením obžalovaného, činí rozhodnutí a opatření stran výkonu trestu náležející podle dosavadních předpisů krajskému soudu, okresní soud v sídle krajského soudu, který ve věci rozhodl v první stolici; jemu přísluší také nařídit výkon trestu podmíněně odloženého.

§ 136.

(1) Věci soudní správy, které v den počátku účinnosti tohoto zákona nebudou vyřízeny dosud příslušnými soudy, po případě úřady, budou vyřízeny soudem, po případě úřadem příslušným podle tohoto zákona.

(2) O opravných prostředcích proti rozhodnutím krajských soudů (státních zastupitelství) vydaným v oboru správní působnosti před účinností tohoto zákona rozhodne ministerstvo spravedlnosti.

(3) O opravných prostředcích proti rozhodnutím zemských (hlavních) soudů a zemských (hlavních) státních zastupitelství vydaným v oboru správní působnosti před účinností tohoto zákona rozhodne soud nebo úřad příslušný podle dosavadních předpisů.

§ 137.

(1) Soudce a konceptní úředníky, ustanovené na služebních místech u soudů (úřadů veřejné žaloby), které se tímto zákonem zrušují, přeloží ministr spravedlnosti na služební místa u jiných soudů (úřadů veřejné žaloby). Pokud by s tímto přeložením bylo spojeno přeřazení do nižší stupnice funkčního služného nebo na služební místo systemisované v druhé skupině služebních míst soudcovských, určí se přeloženému zaměstnanci služné podle § 51, odst. 1 platového zákona. Ustanovení předcházející věty platí obdobně i pro jiná překládání soudců

(konceptních úředníků úřadů veřejné žaloby) nutná k provedení tohoto zákona.

(2) Zaměstnanci, ustanovení na služebních místech systemisovaných u úctáren zemských soudů, stávají se dnem účinnosti tohoto zákona zaměstnanci v osobním stavu účtárny ministerstva spravedlnosti beze změny dosavadní služební hodnosti a platového zařazení. Systemisace služebních míst účetních úředníků ministerstva spravedlnosti se doplňuje služebními místy, propůjčenými těmto zaměstnancům před účinností tohoto zákona.

(3) Ostatní zaměstnance ustanovené na služebních místech systemisovaných u zemských (hlavních) soudů převede ministr spravedlnosti k jiným soudům, po případě justičním úřadům. Není-li pro ně volných systemisovaných míst, budou tito zaměstnanci vedeni nad systemisovaný stav a zařadí se na systemisovaná služební místa, jakmile se tato uvolní.

§ 138.

Až do dne, kdy nabudou účinnosti ustanovení části I a II tohoto zákona, platí pro příslušnost soudů a úřadu ve věcech národního pojištění přechodně toto:

1. O žalobách proti výměrům, jimiž bylo rozhodnuto o dávkách nemocenského pojištění podle zákona o národním pojištění nebo podle dosavadních předpisů o veřejnoprávním nemocenském pojištění, rozhodují rozhodčí soudy, zřízené podle zákona ze dne 9. října 1924, č. 221 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících (dále jen „rozhodčí soudy“). Místně příslušný je soud v sídle okresní národní pojišťovny, jež vydala výměr, nebo podle volby žalobcovy soud, v jehož obvodě žalobce bydlí.
2. O žalobách proti výměrům, jimiž bylo rozhodnuto o dávkách důchodového pojištění podle zák. č. 99/1948 Sb. nebo podle dosavadních předpisů o veřejnoprávním pojištění důchodovém a úrazovém, rozhodují pojišťovací soudy, zřízené podle zákona č. 221/1924 Sb. (dále jen „pojišťovací soudy“). Místně příslušný je pojišťovací soud, v jehož obvodě žalobce bydlí.
3. Pojišťovací soudy jsou příslušné rozhodovat ve sporech mezi nositelem pojištění a zdravotními ústavami (zřízeními), vzniklých při provádění dosavadních předpisů o veřejnoprávním sociálním pojištění nebo při provádění ustanovení §§ 198 a 199 zák. č. 99/1948 Sb. Místně příslušný je pojišťovací

soud, v jehož obvodě je sídlo žalované strany. Je-li žalována Ústřední národní pojišťovna a spadá-li věc výlučně do působnosti některé její územní organizační složky nebo týká-li se jí výlučně, může býti žalována také u soudu, v jehož obvodě je sídlo územní organizační složky.

4. Pokud se výměry vydanými pojišťovnou (ústřednou nebo územní organizační složkou Ústřední národní pojišťovny) při provádění zákona o národním pojištění nebo dosavadních předpisů o veřejnoprávním sociálním pojištění nerozhoduje o dávkách z pojištění (č. 1 a 2), rozhodují o stížnostech (odvoláních, námitkách) proti těmto výměrům okresní národní výbory. Místně příslušný je okresní národní výbor, v jehož obvodě má sídlo pojišťovna ústředna nebo územní organizační složka Ústřední národní pojišťovny), jejímž výměru se odporuje.
5. Žalobu podle č. 1 a 2 je podati do 60 dnů a stížnost podle č. 4 do 30 dnů ode dne doručení výměru, žalobu podle č. 3 do 60 dnů ode dne, kdy se strana dověděla o tom, že nárok vznikl nebo že se stal sporným. Žaloba a stížnost podle č. 1 a 4 se podává u okresní národní pojišťovny, která napadený výměr vydala, žaloba podle č. 2 u okresní národní pojišťovny, v jejímž obvodě žalobce bydlí. Byla-li žaloba (stížnost) podána v stanovené lhůtě u jiné organizační složky Ústřední národní pojišťovny, pokládá se za včas podanou. Žaloba podle č. 3 se podává přímo u příslušného soudu. Žaloba (stížnost) se podává písemně ve dvojím vyhotovení, lze ji však podati též ústně do protokolu. Výměr se k žalobě (stížnosti) připojuje.
6. V řízení před rozhodčími soudy a pojišťovacími soudy obou stolic se postupuje podle zákona č. 221/1924 Sb. a podle vládního nařízení ze dne 28. prosince 1928, č. 213 Sb., kterým se vydávají podrobné předpisy o službě u rozhodčích soudů nemocenských pojišťoven, soudů pojišťovacích a vrchního pojišťovacího soudu a upravuje se jejich jednací řád; v řízení o stížnostech (odvoláních, námitkách), uvedených v č. 4 se postupuje podle předpisů o řízení správním. Proti rozhodnutí okresního národního výboru je přípustné odvolání k zemskému národnímu výboru, na Slovensku k pověřenectvu sociální péče.
7. Ministr sociální péče může na návrh jednotné odborové organizace a vrcholných zájmových organizací doplniti počet přísedících soudů uvedených v č. 1 a 2 tak, aby v nich byly zastoupeny všechny skupiny

pojištěnců Ústřední národní pojišťovny podle povolání.

8. Ustanovení č. 1 až 7 platí pro spory a řízení zahájené po 30. září 1948 a pravomocně neskončené do dne vyhlášení tohoto zákona. Spory a řízení zahájené po 30. září 1948 u soudů a úřadů nepřislušných podle těchto ustanovení a neskončené do dne vyhlášení tohoto zákona, postoupí se v tomto stavu, v jakém jsou v tento den, soudům a úřadům příslušným podle č. 1 až 4.

Spory a řízení zahájené do 30. září 1948 dokončí soudy a úřady příslušné podle dosavadních předpisů (§ 253 zákona č. 99/ 1948 Sb.).

§ 139.

(1) Nedotčeny zůstávají předpisy civilních soudních řádů o příslušnosti soudu pro žalobu pro zmatečnost a pro žalobu o obnovu a předpisy restitučního zákona o soudní příslušnosti.

(2) Nedotčeno zůstává též ustanovení § 1 zákona ze dne . . . 1948, č. Sb., o úpravě uspokojení a o určení splatnosti některých závazků dotčených znárodnovacími a jinými předpisy.

§ 140.

Zrušují se:

1. zemské (hlavní) soudy a zemská (hlavní) státní zastupitelství;
2. okresní soud obchodní a krajský soud obchodní v Praze;
3. pracovní soudy (zvláštní oddělení okresních soudů pro pracovní spory);
4. rozhodčí soudy veřejnoprávního sociálního pojištění a pojišťovací soudy;
5. hornické rozhodčí soudy a vrchní hornický soud rozhodčí.

§ 141.

Zrušují se všechny předpisy, které odporují ustanovením tohoto zákona. Zrušují se jmenovitě:

1. ustanovení §§ 22 a 23 zák. čl. XXXIII/ 1871;
2. zákon ze dne 12. července 1872, č. 112 ř. z., jímž se upravuje právo stran žalovati pro porušení práva způsobená soudcovskými úředníky při vykonávání jejich úřadu;
3. ustanovení čl. VII. uvoz. zákona k trestnímu řádu č. 119/1873 ř. z.;
4. ustanovení §§ 8 až 13, §§ 15, 16, 32, 33, odst. 2, § 41, odst. 2, §§ 48, 49, 52, odst. 2, §§ 62, 63, 68, odst. 2, věta druhá, § 89, odst. 2 a 3, § 92, odst. 3, §§ 94, 95 a 108, odst. 2, §§ 114, 189, 192 až 195, § 196, věta druhá, §§ 207 až 219, §§ 227, 261, 280 až

- 296, §§ 362, 363, č. 4, §§ 384, 405, odst. 1, § 427, odst. 3, §§ 447 až 481 a § 485 trestního řádu č. 119/1873 ř. z.;
5. Zákon ze dne 31. prosince 1877, č. 3 ř. z. z roku 1878, kterým se doplňují a mění ustanovení trestního řádu o zmatečných stížnostech;
 6. ustanovení §§ 28, 36 a 39 zák. čl. V/1878;
 7. ustanovení čl. XIV zákona ze dne 1. srpna 1895, č. 110 ř. z., jímž se uvádí zákon o vykonávání soudní moci a o příslušnosti řádných soudců v občanských věcech právních (jurisdikční norma), ve znění novel;
 8. ustanovení §§ 1 až 7, § 7a, §§ 8, 10, 23, 30, 31, 40 a 42, odst. 2 až 4, § 45, odst. 2, § 46, odst. 3, §§ 49 až 53, §§ 61 až 64, § 68, §§ 70 až 73, §§ 79 a 111, odst. 1 a 2, §§ 118 a 120 zákona ze dne 1. srpna 1895, č. 111 ř. z., o vykonávání soudní moci a o příslušnosti řádných soudců v občanských věcech právních (jurisdikční norma), ve znění novel;
 9. ustanovení § 27, odst. 1 a 2, § 29, odst. 1, § 482, §§ 502 až 513, §§ 519 a 527, odst. 2, §§ 528 a 575, odst. 3, §§ 600 až 602 zákona ze dne 1. srpna 1895, č. 113 ř. z., o soudním řízení v občanských věcech právních (civilní řád soudní), ve znění novel;
 10. ustanovení §§ 21, 22 a 82, odst. 1, § 83, odst. 2, věta druhá zákona ze dne 27. května 1896, č. 79 ř. z., o řízení exekucí a zajišťovacím (exekuční řád), ve znění novel;
 11. ustanovení § 25, odst. 2 zákona ze dne 27. listopadu 1896, č. 217 ř. z., jímž se vydávají předpisy o obsazování, vnitřním zařízením a jednacím řádě soudů (zákon o soudní organizaci);
 12. ustanovení §§ 7 až 14, §§ 17, 18, 23 a 25 uvoz. zák. k trestnímu řádu zák. čl. XXXIII/1896;
 13. ustanovení § 2, odst. 2, § 17, odst. 4, §§ 28, 29, 34, odst. 2, §§ 37, 42, odst. 1 až 4 a 6 až 8, §§ 56, 69, 75, 103, 107, 110 až 112, §§ 115, 123 a 124, odst. 8, § 145, odst. 5, § 146, odst. 3, § 158, odst. 1 až 3, § 160, odst. 4, §§ 162 až 168, § 215, odst. 2, § 285, odst. 2, § 286, odst. 2, § 335, odst. 4, § 378, odst. 2, §§ 381 až 424, § 425, odst. 3, §§ 426 až 442, § 476, odst. 4, §§ 521 až 560 a § 564 trestního řádu zák. čl. XXXIII/1896;
 14. ustanovení §§ 1 až 4, §§ 22, 54, 55 a 65, odst. 2, §§ 95 a 399, odst. 2 a 3, §§ 515, 520 až 547, §§ 551, 583 až 587 zák. čl. I/1911, ve znění novel;

15. ustanovení §§ 29 až 36 porotní novely zák. čl. XXXIII/1914;
16. ustanovení §§ 5 a 6 zákona ze dne 21. března 1918, č. 109 ř. z., o odškodnění osob neprávem odsouzených;
17. ustanovení § 6 zákona ze dne 18. srpna 1918, č. 318 ř. z., o odškodnění za vyšetřovací vazbu;
18. ustanovení §§ 4 a 5 zákona ze dne 11. prosince 1923, č. 8 Sb. z roku 1924, o trestním řízení konaném podle trestního řádu zák. čl. XXXIII/1896 proti nepřítomným osobám;
19. zákon ze dne 3. července 1924, č. 170 Sb., o hornických soudech rozhodčích;
20. vládní nařízení ze dne 26. ledna 1925, č. 18 Sb., kterým se provádí zákon ze dne 3. července 1924, č. 170 Sb., o hornických soudech rozhodčích;
21. ustanovení čl. XV, odst. 2 zákona ze dne 19. ledna 1928, č. 23 Sb., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákonů o soudním řízení ve věcech občanských a o řízení exekucním;
22. ustanovení §§ 10 až 14 zákona ze dne 21. března 1929, č. 31 Sb., kterým se mění a doplňují trestní zákony a trestní řády;
23. ustanovení čl. V, odst. 1, věta první a druhá zákona ze dne 8. července 1930, č. 130 Sb., kterým se doplňují a mění některá ustanovení zákonů o soudním řízení ve věcech občanských a o řízení exekucním;
24. ustanovení §§ 28 až 36, §§ 44, 47 a § 70 zákona ze dne 11. března 1931, č. 48 Sb., o trestním soudnictví nad mládeží;
25. ustanovení § 3, odst. 1 a 2 a §§ 45, 46 a 47 zákona ze dne 19. června 1931, č. 100 Sb., o základních ustanoveních soudního řízení nesporného;
26. zákon ze dne 4. července 1931, č. 131 Sb., o soudnictví ve sporech z poměru pracovního, služebního a učebního (o pracovních soudech), ve znění novel;
27. zákon ze dne 3. května 1934, č. 91 Sb., o ukládání trestu smrti a o doživotních trestech;
28. ustanovení čl. V, č. 1 zákona ze dne 11. prosince 1934, č. 251 Sb., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákonů o občanském řízení soudním, o řízení exekucním a o řízení nesporném;
29. zákon ze dne 12. června 1940, č. 146 Sl. z., o vydávání trestních příkazů v řízení před okresními soudy;

30. ustanovení §§ 2, 18 a 82 zákona ze dne 12. června 1942, č. 112 Sl. z., o organizaci soudů, úřadů veřejné obžaloby a soudní správy;
31. ustanovení čl. XIII, odst. 2 zákona ze dne 16. června 1942, č. 113 Sl. z., kterým se uvádí v účinnost zákon o organizaci soudů, úřadů veřejné obžaloby a soudní správy;
32. zákon ze dne 8. října 1942, č. 209 Sl. z., o přenesení působnosti hlavního horního rozhodčího soudu na hlavní soud v Bratislavě;
33. použitelnost vládního nařízení ze dne 16. prosince 1943, č. 41 Sb. z roku 1944, o přenesení některých správních úkolů v justičním oboru;
34. ustanovení §§ 14 až 23, § 26, odst. 2 až 4, §§ 27 až 29 a §§ 36 až 38 nařízení Slovenské národní rady ze dne 6. června 1945, č. 53 Sb. n. SNR, o úpravě některých hmotně-právních otázek souvisejících s obnovením československého právního pořádku a o novelisaci některých ustanovení trestního práva procesního;
35. ustanovení čl. III a IV dekretu presidenta republiky ze dne 8. srpna 1945, č. 62 Sb., o úlevách v trestním řízení soudním;
36. dekret presidenta republiky ze dne 26. října 1945, č. 112 Sb., o správě soudních věznic a trestních ústavů;
37. ustanovení §§ 1 až 87 a §§ 91 a 92 zákona ze dne 10. prosince 1946, č. 232 Sb., o po-
rotních soudech;
38. ustanovení § 1, odst. 1 a §§ 3 a 47, odst. 1 vládního nařízení ze dne 17. prosince 1946, č. 3 Sb. z r. 1947, kterým se upravují některé otázky organizace a služební a platové poměry sboru uniformované vězeňské stráže;
39. ustanovení čl. I zákona ze dne 12. června 1947, č. 105 Sb., kterým se mění a doplňují některá ustanovení o soudní organizaci a o příslušnosti a řízení v občanských věcech právních;
40. ustanovení § 9 vládního nařízení ze dne 17. června 1947, č. 121 Sb., o znalečném v trestním řízení soudním;
41. ustanovení § 19 zák. č. 98/1948 Sb.;
42. ustanovení §§ 228 až 240 zák. č. 99/1948 Sb.;
43. ustanovení § 67, odst. 2 a 3 zákona ze dne 6. října 1948, č. 231 Sb., na ochranu lidové demokratické republiky.

§ 142.

Ministr spravedlnosti může nařízením vydat předpisy, související s provedením tohoto zákona. Zejména může nařízením upravití jednací řád pro soudy.

§ 143.

(1) Tento zákon nabývá, pokud není v odstavci 2 ustanoveno jinak, účinnosti dnem, který stanoví ministr spravedlnosti nařízením.

(2) Dnem 1. ledna 1949 nabývá účinnosti ustanovení § 127, odst. 1; dnem vyhlášení tohoto zákona nabývá účinnost ustanovení § 138 a ustanovení § 141, čís. 9 o zrušení § 575, odst. 3 c. ř. s.

(3) Zákon provede ministr spravedlnosti.

Důvodová zpráva.

Všeobecně:

Pestrá organizační složitost našeho soudnictví a spleť předpisů o příslušnosti soudů a o řízení před nimi byly vítaným prostředkem pro obranu čistě formalistickou. Užívání práva se tu stalo vpravdě jeho zneužíváním; soudní ochrana byla takto mnohdy znemožněna. S tím šla ruku v ruce rafinovaná komplikovanost i hmotněprávních předpisů; tyto se staly lidu těžko srozumitelnými a nepřístupnými. To vše mělo ovšem za následek, že soudní řízení bylo zároveň nesnesitelně nákladné. Lze-li říci, že výsledek sporu nemohl namnoze předvídat ani zkušený odborník (pro možnost různých stejně dobře odůvodnitelných právních názorů a pro úskalí procesuální povahy), je známou skutečností, že náklady soudního řízení byly příčinou soudní dražby nejedné usedlosti a zničení nejedné existence celé rodiny. Nechtěl-li se sociálně slabý zřítit střemhlav do úplné záhuby, nezbylo mu, než raději včas ustoupit, t. j. vzdát se soudní ochrany též z obavy před možnými náklady. Předpisy o právu chudých — zejména při dosavadním pojetí sociálního poslání advokacie — na tomto stavu věci mnoho nezměnily (dosahovaly ostatně jen na ty nejchudší). Už tato stručná zjištění ukazují, jak i civilní soudnictví patřilo k těm nástrojům, jimiž kapitalistická třída utvrzovala svou pozici, a jak sloužilo především třídním zájmům vykořisťovatelské menšiny. Dosavadní trestní soudnictví bylo na tom ještě hůř.

Je proto nasadě, že sociální zákonodárství nenrodleně přistoupí k tomu, aby dokonale a nekompromisně odstranilo neutěšenou dosavadní antisociální funkci soudnictví. Nelze si zastírat, že nejdůležitějším krokem na této cestě bude jednotný nový socialistický právní

řád, k němuž položila už základy ústava 9. května. Zásadou krajského zřízení — rovněž v ní přijatou — byla však justiční správa postavena před naléhavý úkol již nyní vytvořit novou organizaci soudů a justičních úřadů a je jen samozřejmé, že této příležitosti užívá i k tomu, aby urychleně uvedla v život ústavou už přímo stanovené zásady soudnictví a provedla při tom alespoň nejnnutnější dílčí reformy další.

Úkoly, které si tato osnova vytkla, jsou tyto:

1. **Přizpůsobení soudní organizace krajskému zřízení.** Zrušují se zemské soudy; jejich působnost bude rozdělena tak, aby to bylo v plném souladu se zásadou decentralisace. Zrušují se též zemská státní zastupitelství.

2. **Zlidovění soudnictví.** Soudci jsou jednak soudci z povolání, jednak soudci z lidu; obojí si jsou při rozhodování rovni. Účast soudců z lidu je zajištěna ve všech stolicích a je pronikavá. Osnova tu uvádí v život ustanovení čl. XI, odst. 2 a § 140, odst. 3 ústavy.

3. **Senátní rozhodování.** Na rozdíl od dosavadního stavu se rozhoduje zpravidla v senátech. Samosoudcům je vyhrazena jen ta činnost, která podle povahy věcí nepřipouští vyřízení v senátě. Senáty v první stolici se zásadně skládají z jednoho soudce z povolání jako předsedy senátu a ze dvou soudců z lidu jako přísedících, v druhé stolici ze dvou soudců z povolání, z nichž jeden předsedá, a ze tří soudců z lidu. Tak provádí osnova § 140, odst. 1 ústavy.

4. **Zjednodušení soudní organizace.** Už i dosavadní systém znal účast laických přísedících v soudnictví. Nebyla to však účast pracovního lidu (v kausálním soudnictví obchodním se na

př. účastníci průmyslníci a velkoobchodníci jako soudci — laici). Tam pak, kde bylo nevyhnutelně třeba vyjít vstříc požadavku účasti soudců z lidu, byly tvořeny zvláštní soudy (pracovní soudnictví) nebo mimořádné soudy (soudy pojišťovací); byla vytvořena směs různých obligatorních rozhodčích soudů povahy správní (rozhodčí soudy nemocenských pojišťoven atd.). Socialistické zákonodárství nepotřebuje tento pestrý výběr, jehož účelem bylo jednak zastření pravého stavu věci, jednak ponechání řádného soudnictví — třeba v okleštěné formě — i nadále v rukou buržoasie. Po všeobecném zlidovění řádného soudnictví lze proto přistoupit ke zrušení kausálního soudnictví (kterého na Slovensku vlastně už ani dosud nebylo), lze zrušit pracovní soudnictví a stejně už není třeba rozmanitých rozhodčích soudů veřejnoprávního sociálního pojištění, ani pojišťovacích soudů. To ovšem neznamená, že nová úprava zahrnuje prostě vše, tedy i to, co se dosud osvědčilo. I nadále budou soudci z lidu vybíráni podle hledisek, aby se pro rozhodování ve zvláštních oborech (spory pracovní, národní pojištění) zvlášť hodili už se zřetelem k svému povolání, odborným znalostem atd. To však bude už věcí povolání soudců z lidu, lépe řečeno orgánu, jemuž bude povolání svěřeno. Není třeba zvlášť zdůraznit, jakého zjednodušení se tím dosáhne, kolik času, nákladů a mrzutostí se tím ušetří. Prostý občan nebude už tápat v dosavadním bludišti, nýbrž půjde k soudu, který mu je nejprístupnější. Tím soudem je okresní soud, jehož věcná příslušnost byla ovšem — až na nepatrné výjimky — rozšířena na všechny právní věci, náležející před soudy.

5. Odstranění formalismu. Jak již řečeno, stal se formalismus v soudnictví účelem sám sobě. Lid se na tyto zjevy díval nechápavě. Nedovedl se nikdy smířit s tím, že se za právo nenalézá to, co je ve shodě s jeho právní kulturou a cítěním, nýbrž co hoví bezduchému formálnímu předpisu. Odstraňuje se v zemích českých možnost rozsudku pro zmeškání z důvodu, že nebyla podána žalobní odpověď, neboť toto ustanovení v řízení před okresním soudem neplatí, srov. § 40 osn. a § 440, odst. 2 c. ř. s. Zeslabení zásady projednací a připuštění novot v odvolacím řízení je však nejvýznamnějším dalším krokem na této cestě. Zaručuje soudcům z lidu možnost zjištění materiální pravdy kdykoliv, t. j. v každém období řízení. Novoty v odvolacím řízení nebudou na újmu rychlému projednání věci; liknavému vedení sporu může soud zabránit jinými vhodnějšími prostředky (srov. u §§ 40 až 48). Takové je stanovisko osnovy k bezduchému formalismu a formalismu vůbec.

6. Zlevnění soudnictví. Zlepšením výkonu soudnictví už v první stolici (senáty) lze přistoupit k jeho podstatnému zlevnění a urychlení. Osnova tak činí zveřejněním dvojinstančního postupu. Třetí stolice znamenala nejen náklady, nýbrž i protahování vyřízení věci někdy na celá leta. Nová úprava však nebude na újmu právní jednotnosti. Jednotnost judikatury se zaručuje jinak. Generální prokurátor se stává strážcem zákona a bude jeho povinností zakročit všude tam, kde došlo k porušení zákona. Nejvyšší soud zbaven rozhodování ve věcech někdy malicherných a ve věcech jen z libovůle stran na něho vznesených bude se moci věnovat pečlivému rozboru právních otázek, jeho rozhodnutí se stane poučením a směrnicí pro budoucí rozhodování soudů. V lidově demokratickém soudnictví zmatek nebude.

To jsou stěžejní zásady této osnovy. Úprava tato je však jen přechodná a má platit až do vydání jednotných československých civilních a trestních řádů. Jejím kladem je, že budou získány cenné praktické zkušenosti s hlediska budoucí konečné úpravy. Neboť na úspěšném vybudování nového soudnictví mnoho záleží. Úkoly nového soudnictví jsou mnohostranné. Aby je mohlo úspěšně plnit, musí stát tomuto soudnictví věnovat stálou pečlivou péči.

Jednotlivě:

K části první.

K §§ 1 až 3:

Podle dosavadních předpisů rozhodují u okresních soudů výhradně jen samosoudci, jimiž byli jen soudci z povolání. Ústava svěřuje výkon soudní moci jak soudcům z povolání, tak soudcům z lidu. Tato zásada ústavy se projevuje ve změně složení okresních soudů, které budou napříště vykonávat svou moc zpravidla kolegiálně, t. j. v senátech. Tomu se přizpůsobují dosavadní předpisy o složení okresních soudů.

Senáty okresních soudů jsou vždy tříčlenné, pokud zákon nestanoví jinak; takovou výjimku stanoví § 2, odst. 1 sám pro případ, když předmětem trestního řízení je čin, na který zákon stanoví trest smrti nebo trest na svobodě delší 10 let. Pronikavé zlidovění soudnictví u okresních soudů je zajišťováno majoritou soudců z lidu v rozhodujících senátech.

Určit, kolik soudců z lidu bude u toho neb onoho okresního soudu třeba, vyhrazuje se předsedovi krajského soudu. Zajišťuje se tím stejnoměrné posuzování potřeby všech okresních soudů podřízených témuž krajskému soudu.

K §§ 4 až 6:

Obdobně jako složení okresních soudů se rozšiřuje dosavadní složení krajských soudů o soudce z lidu. Určit jejich počet ponechává zákon předsedům krajských soudů.

Senáty krajských soudů jsou jednak nalézací, jednak odvolací a rekursní.

Složení nalézacích senátů krajských soudů je totéž jako u soudu okresních, t. j. jsou tříčlenné s majoritou soudců z lidu.

Senáty odvolací a rekursní jsou z důvodu povahy své činnosti pětičlenné a v jejich složení je požadavek zlidovění soudnictví zajištěn účastí tří soudců z lidu.

K §§ 7 až 9:

Nejvyšší soud je podle zásad o řízení zároveň dáváných činný jako odvolací soud z rozhodnutí krajských soudů jako senátů nalézacích (ovšem jen ve věcech občanských), jednak jako soud příslušný pro řízení o stížnosti pro zachování zákona.

Složení odvolacích senátů nejvyššího soudu je obdobné jako složení odvolacích senátů krajských soudů. Tyto senáty jsou pětičlenné, třemi jeho členy jsou soudci z lidu.

Vedle uvedené své činnosti jako instance odvolací je nejvyšší soud za podmínek v zákoně zároveň podrobně vymezených příslušný vyslovit, že byl porušen zákon, nebo stížnost pro zachování zákona zamítnout. V tomto úseku své činnosti nejvyšší soud usměrňuje a sjednocuje po stránce právní rozhodování soudů na území celého státu. Povahou této činnosti nejvyššího soudu je odůvodněna účast tří soudců z povolání v pětičlenných senátech.

K § 10:

Provádí se ustanovení § 142, odst. 1 ústavy. Povolávání soudců z lidu k nejvyššímu soudu se vzhledem k jeho celostátní působnosti vyhrazuje vládě.

K § 11:

Toto ustanovení vymezuje okruh osob, které mohou být povolány za soudce z lidu. Stanovenými podmínkami je zajištěna osobní kvalita soudců z lidu.

Nejvyšší věková hranice 30 let pro povolávání soudců z lidu je stanovena se zřetelím k požadavku určitých životních zkušeností pro úspěšný výkon funkce (na př. věci manželské a podobné). Tato věková hranice se přibližuje průměrnému věku, v němž se soudci z povolání obvykle dostávají k samostatnému výkonu soudcovské funkce. Horní věková hranice soudců z lidu se rovněž srovnává s věkovou hranicí podle zákona č. 96/1948 Sb., o překládání soudců z povolání do výslužby podle věku.

K § 12:

Toto ustanovení se dává k zajištění skutečného zlidovění, soudnictví a k zamezení jakéhokoliv obcházení nebo zeslabování tohoto zájmu.

K § 13:

Sluší se, aby orgán, který soudce z lidu povolal, byl též oprávněn rozhodovat o jeho odvolání, odmítně-li soudce z lidu funkci přijmout nebo se jí vzdá.

K § 14:

Upravuje se trvání funkčního období. Zajišťuje se zároveň nepřetržitý výkon funkce soudce z lidu v době mezi skončením funkčního období a mezi povoláním soudců z lidu pro další funkční období.

K § 15:

Postavení soudců z lidu se upravuje shodně se zásadou základního článku XI, odst. 2 ústavy. Ustanovení odstavce 2 plyne ze zásady rovnosti soudců z lidu se soudci z povolání.

K § 16:

Přísaha soudců z lidu je táž, jako přísaha soudců z povolání. Nové znění přísahy je předmětem zvláštního zákona.

K § 17:

Povinnosti soudců z lidu jsou se zřetelím k jejich rovnosti se soudci z povolání stanoveny shodně.

K § 18:

Toto ustanovení má zajistiti, aby funkci soudce z lidu nemohl vykonávat ten, kdo nesplnil podmínky pro povolání za soudce z lidu nebo funkci náležitě neplní. Také zde je rozhodování vyhrazeno orgánu, který soudce z lidu povolal.

K § 19:

Úprava nároku soudců z lidu na náhradu hotových vydání a na jiné náhrady spojené s výkonem funkce se vyhrazuje vládnímu nařízení. Bude se přitom přihlížet k obdobným úpravám pro jiné úseky činnosti lidových orgánů.

K § 20:

Poněvadž jsou okresní soudy napříště příslušné pro řízení a rozhodování v trestních věcech v I. stolici (§ 64), nutno v jejich sídlech zříditi k úkolům stanoveným trestním řádem a předpisy jej měnícími a doplňujícími úřady veřejné žaloby I. stolice. Proto se zřizují okresní prokuratury. Místo státních zastupitelství

zřizují se u krajských soudů úřady veřejné žaloby II. stolice, jež nesou označení krajské prokuratury. Jejich vzájemná a společná podřízenost stanoví se obdobně podle zásad trestního řádu.

K § 21:

Pronikavé změny vyplývající z tohoto zákona pro organizaci, složení, příslušnost soudů a řízení před nimi vyžadují, aby dosavadní systemisace služebních míst soudců u okresních a krajských soudů a služebních míst konceptních úředníků okresních a krajských prokuratur byla stanovena s náležitým zřetelem k nově upravenému rozsahu, k povaze, významu a množství úkolů okresních a krajských soudů a úřadů veřejné žaloby, jakož i k jejich vzájemnému instačnímu poměru a podílu, jež berou na výkonu soudnictví a soudní správy.

K § 22:

Účast soudců z lidu dává podnět k tomu, aby dosavadní předpisy o úředním oděvu soudců (vlád. nař. č. 25/27 Sb.) byly nově upraveny.

K části druhé:

K § 23:

Je to nutný důsledek zrušení zemských a některých jiných soudů. Díkce je přízpůsobena § 135 odst. 1 ústavy.

K § 24:

Dosavadní zdoluhavost soudního řízení měla za následek, že strany (účastníci) někdy ztratily zájem na výsledku sporu ještě před jeho pravomocným skončením. Náklady takových zdoluhavých sporů byly často neúměrné jejich významu pro stranu a měly zhusta zhoubný vliv na hmotné postavení postiženého. V obou vytčených směrech byly stížnosti na denním pořadu (nebylo zvláštností, že vyřízení sporu trvalo i několik let už v první instanci). Bylo také známo, že zneužíváním ustanovení o opravných prostředcích mohla nesvědomitá strana nebo účastník výkon soudního výroku oddálit na značnou újmu svého odpůrce atd. Osnova, i když přináší jen přechodnou úpravu, odstraňuje tyto nedostatky; může tak učinit především proto, že zlepšuje výkon soudnictví už v první instanci, kde místo dosavadních samosoudců budou rozhodovat vesměs senáty. Z toho důvodu nebude dalšího opravného prostředku proti rozhodnutí krajského jako odvolacího soudu. Jednotnost judikatury bude zajištěna jiným způsobem, a to tak, že osnova dává generální prokuratuře funkci strážce zá-

kona, jak to bude vyloženo u §§ 54 a násl. osnovy.

K § 25:

Pravidlem bude tedy senátní rozhodování. Z tohoto pravidla činí osnova výjimky jen tam, kde by senátní rozhodování znamenalo zbytečné zdražení a kde povaha věci to přímo žádá. Vystihuje se tu intence vyjádřená v § 140, odst. I ústavy (arg. slovo „zpravidla“).

K § 26:

Zvláštního odůvodnění není třeba.

K § 27:

Nové úpravy je třeba vzhledem k dosavadnímu znění § 64 o. s. p.

K § 28:

Jde o nutný výsledek zrušení některých soudů.

K § 29:

Právní pomoc mezi soudy tuzemskými a cizozemskými není věcí jen soudů, nýbrž prezentuje se s hlediska mezinárodního práva jako právo a povinnost právní pomoci žádati a poskytovat, takže partnery při právní pomoci nejsou snad zúčastněné soudy, nýbrž státy. Nesrovnalosti nemohou proto býti vyřizovány mezi soudy samotnými, nýbrž jen v cestě mezistátní, t. j. zpravidla v cestě diplomatické, jak to také výslovně ustanovují některé mezistátní smlouvy. Odpovědnost za tuzemské soudy navenek může přebírat takto jen vláda a naopak jen vláda má legitimaci interpelovat u cizího státu závady při plnění právní pomoci atd. Proto zde musí být nejvyšší soud eliminován a na jeho místo lze povolati jen ministerstvo spravedlnosti. Také ryzí postup prakticky to vyžaduje, neboť tyto věci nelze vyřizovat bez součinnosti s ministerstvem zahraničních věcí, jemuž je nejvyšší soud funkčně ovšem dosti vzdálen. Jde o věci, které často nesnesou odkladu. Konečně je tu ještě další důvod. Třebas dožadování právních pomoci je ve svém základě zásadně věcí soudcovského rozhodování, je aspoň odeslání dožadání, kontrola obsahu atd. atd. věcí státní správy, která proto do těchto věcí má a musí mít právo zasáhnout. Z těchto důvodů se osnova rozhodla pro zvolenou úpravu.

K § 30:

Důsledek zrušení zemských soudů a zásada dvojinstančnosti se tu projevuje tím, že občanské věci právní příkázané dosud v první instanci krajským a zemským (hlavním) soudům bylo třeba přikázat okresním soudům. Výjimku stanoví § 31.

Avšak — jak již bylo vyloženo ve všeobecné části této důvodové zprávy — základní snahou této osnovy je věci zjednodušit a soudy lidu zpřístupnit. Osнова proto svěřuje okresním soudům i rozhodování v pracovních sporech (§§ 1 a 2 zákona o pracovních soudech) a věci, o kterých dosud rozhodovaly hornické rozhodčí soudy (zák. č. 170 1924 Sb.). Podle toho není více třeba ani pracovních soudů, ani uvedených rozhodčích soudů, takže mohou být zrušeny. Osnova i na tomto místě zdůrazňuje, že nepotlačuje výhody, které pracovní soudnictví dosud pro pracovní spory znamenalo. Naopak rozšiřuje tyto výhody na veškeré soudnictví. Kromě účasti soudce z lidu záležely výhody pracovního soudnictví vlastně jen v příslušnosti výhodné pro pracující, v rychlém projednání věci a v přípustnosti novot. Veškeré tyto výhody jsou zachovány. I nadále budou přisedící vybíráni tak, aby plně vyhovovali na nekladeným požadavkům, předsedou senátu bude i nadále soudce z povolání, i nadále bude tu i pro tyto spory výhodná příslušnost. I řízení bude (§ 25 osn.) ještě rychlejší, ještě méně formální než dosud. Zásada dvojinstančnosti platí ovšem i pro spory pracovní.

K § 31:

Na národní podniky bude patrně převedena správa převážné části národního majetku. Zájem, který se pojí k jejich osudu s hlediska socialistického hospodářského řádu, vyžaduje, aby byly chráněny před nežádoucími otřesy; proto je v závažnějších věcech majetkového práva příslušnost upravena tak, aby odvolací instancí tu byl nejvyšší soud, který může pak judikaturu jednotně řídit. Rozumí se, že i tam, kde národní podnik je účastníkem, musí jít o takovou věc, která se ho celá týká (v takovém rozsahu, v jakém je to u strany ve sporu). Nestačí proto k založení věcné příslušnosti krajského soudu jakákoliv účast národního podniku, na př. podání návrhu na prohlášení konkursu na majetek osoby, která není národním podnikem.

K §§ 32 až 36:

Jde o zachování výhodné příslušnosti v pracovních sporech (§ 32), o zájem soudních chráněnců a o důsledky plynoucí ze zrušení některých sporů.

K § 37:

Zvláštní ustanovení o soudní příslušnosti ve věcech knihovních vyslovuje obecnou zásadu vyjádřenou v § 30 pro obor věcí knihovních. Také knihovním soudem bude napříště vždy soud okresní. Ani pro vedení veřejných knih

o t. zv. statcích deskových není třeba nějaké odchylky. Instituce zemských desk pozbyla totiž právního významu již tím, že zanikla politická (volební) práva kdysi spojená s vlastnictvím statků do nich zapsaných. Prakticky pak ztratily zemské desky na svém významu mnoho již provedením první pozemkové reformy, při které byly jednotlivé nemovitosti i celé soubory přidělem převedeny do obecních knih pozemkových. Svého významu pak pozbudou nadobro, jakmile budou provedeny nové zákony o revisi první pozemkové reformy a o trvalé úpravě vlastnictví k zemědělské a lesní půdě a zejména po knihovním provedení rozdělení konfiskovaného zemědělského majetku mezi přídělce a jiné nabyvatele. Zemské desky jsou již jen historicky vysvětlitelným přežitkem feudalismu a budou proto při nové úpravě knihovního práva, která naváže na nové právo občanské, zrušeny a nemovitosti v nich zbylé budou přeneseny do knih pozemkových. Dokud se tak nestane, povede zemské desky české okresní soud civilní pro vnitřní Prahu, knihovní vložky, které obsahují deskové nemovitosti z býv. markrabství moravského (kromě enkláv) a tvoří zemské desky moravské, okresní soud civilní pro Brno město a zemské desky o slezských deskových nemovitostech (i s moravskými enklávami) místo krajského soudu v Opavě okresní soud v Opavě.

Současným přenesením obecných knih pozemkových a krajského soudu civilního v Praze (§ 4 zák. č. 213/1925 Sb.) na okresní soud civilní pro vnitřní Prahu bude zachována dobře se osvědčivší soustředění veškeré knihovní agendy v hlavním městě Praze.

V Brně je okresní soud civilní pro Brno město již dnes příslušný k vedení pozemkových knih i pro ta katastrální území v obvodu tohoto okresního soudu, jejichž pozemkové knihy byly podle § 10 zák. č. 213 1919 Sb. vedeny u okresního soudu civilního pro Brno-okolí (§ 2 vl. nař. č. 195/1945 Sb.). Příslušnost okresního soudu civilního pro Brno-okolí vésti pozemkové knihy katastrálních území, která jsou v jeho obvodu a nebyla sloučena s Brnem, zůstává nedotčena.

Okresní soudy povedou napříště i knihy horní. Podobně jako byly dosud vedeny horními senáty některých krajských soudů pro obvody přesahující hranice těchto soudů (§ 109 hor. zák., § 4 min. nař. č. 73/1850 ř. z., § 53 j. n.), povedou je i napříště okresní soudy pro více soudních obvodů, ač jinak už nebude kauzální příslušnost pro věci dotýkající se hornictví, neboť tyto předpisy (§ 53 j. n., § 3 a §§ 583 až 587 o. s. p.) se zrušují, srov. § 141 osn.

Pokud jde o železniční knihy, změni se příslušnost knihovního soudu jen v Praze, kde se také železniční knihy přenesou s krajského soudu civilního v Praze na okresní soud civilní pro vnitřní Prahu.

K § 38:

Jde o provedení zásady vyslovené v § 30 osn.

K § 39:

Vzhledem k převaze soudců z lidu nezdá se být napříště nutným vyslovit povinnost k zastoupení advokátem již v první stolici. Bude věcí zejména předsedy senátu, aby při materiálním řízení sporu (věci) byl straně nápomocen i právní radou atd. V odvolacím řízení půjde však o kritiku vydaného soudního rozhodnutí, zejména i po stránce právní, pročez osnova ponechává v tomto řízení nuceně zastoupení advokátem. Přitom je si osnova vědoma, že současně s reorganizací soudnictví dojde i k reorganizaci advokacie, která se má změnit ve své struktuře a v pojetí svého sociálního poslání.

K §§ 40 až 48:

Tyto předpisy sledují především účel unifikací. Znamenají přitom i pokrokovou reformu.

Tak na př. zeslabení zásady projednací v prospěch zásady vyhledávací podle § 42 osn. znamená, že soud v zemích českých není při opatření důkazů více vázán ustanovením § 183, odst. 2 c. ř. s. (na Slovensku takového omezení už ani dříve nebylo), znamená dále, že soud v zemích českých (stejně jako soud slovenský až dosud) musí zjistit vše, co vynese na povrch projednávaná věc. To není odstranění zásady projednací, soud ani nadále nebude v občanské věci právní pátrat po všem, ale spoluurčuje podklad svého rozhodování, neboť v zájmu celku nejsou rozsudky vydané vědomě na neúplném a nesprávném podkladu, nýbrž rozsudky odpovídající materiální pravdě.

Ani lhůty nebyly dosud jednotné. Tak na př. lhůta k plnění byla jiná v zemích českých (14 dnů) a jiné na Slovensku (15 dnů). Stejně další lhůty (odvolací atd.). Nebylo lze takovou ničím neodůvodněnou rozdílnost trpět. Stejně bylo třeba při této příležitosti odstranit nešvar, k němuž vedl § 399, odstavec 2 o. s. p., podle kterého se rozsudky okresních soudů písemně nedoručovaly (a nebylo pak vyloučeno, aby liknavý soudce vyčkal 15 dnů a poté vyhotovil rozsudek podle toho, zda bylo či nebylo podáno odvolání, nebo dokonce v rozsudku už přímo potíral odvolací důvody mezitím podaného odvolání). Podle nové

úpravy se každý rozsudek doručuje v písemném vyhotovení a osnova si od toho slibuje, že jednak strana může pak lépe uvážit, zda má podat odvolání, jednak i soud bude muset věnovat věci náležitou pozornost.

Osnova má dále za to, že není dobře možno uložit lidově demokratickému soudu, aby se k vůli zachování formálních předpisů nemohl dobrat materiální pravdy. Se zřetelem k dobrým zkušenostem, které už dávno učinily slovenské soudy, připouští osnova v opravném řízení nové skutečnosti a nové důkazy bez jakéhokoli omezení. Tam, kde by nebylo lze vzhledem k uplatňovaným novým skutečnostem a důkazům odvolání vyřídit bez ústního jednání, ač jinak jsou podmínky pro takové vyřízení, může soud nařídít ústní jednání (srv. § 492, odst. 3 c. ř. s. a § 517, odst. 1 o. s. p.). Přípustnost novot i v rekursním řízení má svůj vzor v § 554 o. s. p. Protahováním sporu může soud zabránit jinými vhodnějšími prostředky (na př. náhrada nákladů) a může též vyloučit přednesy, o kterých nabyt přesvědčení, že strana je mohla uplatňovat již dříve (srov. § 179 c. ř. s. a § 222 o. s. p.). Pokud pak se tím nezmění žaloba nebo nevznese nový nárok, může strana své odvolací návrhy a důvody též změnit; i toto ustanovení poslouží k tomu, aby soudní řízení bylo zbaveno zbytečných formalit.

K §§ 49 až 53:

Už zákon o národním pojištění ruší rozmanitost dosavadních soudů sociálního pojištění (rozhodčí soudy úrazových pojišťoven dělnických, nemocenských pojišťoven, bratrských pokladen, pojišťovací soudy, vrchní pojišťovací soudy) a zavádí jednotné pojišťovací soudy pro celé národní pojištění. Pojišťovacím soudům mělo už podle tohoto zákona náležet také rozhodování ve věcech, ve kterých dříve rozhodovaly správní úřady. Toto jednotné pojišťovací soudnictví bylo pak podřízeno vlastně kontrole řádného soudu, neboť v poslední instanci měl v těchto věcech vykonávat soudní moc nejvyšší pojišťovací soud, zřízený sice pod samostatným názvem, ale při nejvyšším soudě v Brně, patrně jako jeho součást (§ 236 cit. zák.).

Ustanovení §§ 228 až 240 zák. o národním pojištění, týkající se pojišťovacího soudnictví, nenabylo dosud účinnosti. V praxi vznikly z toho téměř nepřekonatelné potíže (ustanovení § 253 cit. zák. se totiž ukázalo i pro přechodnou dobu nedostatečným). Stála proto osnova před naléhavým úkolem upravit i tyto věci.

Přitom si osnova musela dát především odpověď na otázku, zda po zlidovění řádného

soudnictví a po zákonu o národním pojištění, podle něhož se převážná většina lidu stává pojištěnci, je i nadále třeba podržeti shora uvedenou obojetnost, t. j. zvláštní pojišťovací soudnictví v nižších instancích a řádné soudnictví (pod jiným jménem) v nejvyšší instanci. Osnova odpověděla na tuto otázku záporně. Nejen proto, že základní její linie je zjednodušení, ale i proto, že za dnešního stavu věci by bylo zvláštní pojišťovací soudnictví jen lpění na tradici, a to na takové tradici, která se nedá nijak srovnat s celkovým společenským a politickým vývojem. Něco takového je této osnově vskutku cizí. Dovede-li osnova i při veškerém zjednodušení zaručit dosavadní výhody pojišťovacího soudnictví, nebere-li tomuto soudnictví ani účast soudců z lidu, ani odbornost rozhodování (i nadále povedou senáty zkušení soudci z povolání), odstraňuje-li se zbytečný formalismus a zjednává-li se takto možnost zjištění materiální pravdy (ústnost, další zeslabení zásady projednací, novoty v opravném řízení, kontrola nejvyššího soudu), nepřekáží již nic tomu, aby zásada § 1, odst. 1 ústavy se projevila i potud, že všichni občané budou souzeni stejnými soudy. Vyžaduje-li zvláštní povaha těchto věcí tu a tam nějaké odchylky v řízení, lze věc vhodně upravit i při řešení voleném osnovou. Tyto výhody se ovšem nyní vztahují na veškeré soudnictví.

Úvahy, kterými se osnova řídila při podrobné úpravě jsou tyto:

Typickým případem sporů z národního pojištění je spor zahájený opravným prostředkem proti výměru nositele národního pojištění, t. j. ÚNP (podobné postavení jako ÚNP mají ovšem t. zv. příplatkové ústavy podle zákona č. 98/1948 Sb. jako nositelé příplatkového penzijního pojištění). Další případy sporů národního pojištění jsou spory mezi nositelem pojištění a zdravotními ústavami.

Typické případy jsou opět dvojího druhu. Jednak je v nich předmětem sporu dávka (plnění) z pojištění (spory dávkové), jednak jiné otázky vznikající při provádění pojištění (spory nedávkové, na př. otázka pojistné povinnosti doby pojištění, vyměřovacího základu, výše a placení pojistného atd. První druh těchto sporů není ničím jiným, než normálním sporem o plnění a proto se hodí, aby o nich bylo rozhodováno podle zásad soudního řízení sporného. Povaha dalšího druhu věcí je zase taková, že se na ně hodí a také plně vyhovuje ustanovení o soudním řízení nesporném (jsou to věci, které byly před zákonem o národním pojištění vyřizovány ve správním řízení). Tím se odůvodňuje § 51, odst. 1 osn.

Při stanovení místní příslušnosti bylo třeba vyjít od toho, že v dávkových sporech národ-

ního pojištění je zásadní rozdíl mezi spory o dávky pojištění **nemocenského** a spory o dávky pojištění **důchodového**. Kdežto dávky prvního druhu jsou většinou krátkodobé (ošetření v nemoci a nemocenské po dobu pracovní neschopnosti z důvodu nemoci), jsou dávky druhého druhu většinou dlouhodobé (důchody); priznání nebo zamítnutí dávky důchodového pojištění má mnohem větší závažnost jak pro pojištěnce (pozustalé) tak pro ÚNP. Proto stanoví § 49, odst. 1 osn. věcnou a místní příslušnost soudu ve věcech národního pojištění, pokud **nejde o spory o dávky důchodového pojištění**, tak, že v těchto sporech budou rozhodovat okresní soudy, jejichž místní příslušnost se řídí podle sídla žalované strany, t. j. oné organizační složky ÚNP, která výměr vydala. Vedle této místní příslušnosti dává osnova žalobci (stěžovateli) volbu soudu podle jeho bydliště, avšak jen je-li jím pojištěnec. Toto ustanovení je odůvodněno sociálními ohledy, neboť osnova nechce nutit pojištěnce, aby vedl spor u vzdáleného soudu. Pojištěnci se zde přirozeně klade na roveň důchodce a dále mají tuto výhodu rodinní příslušníci pojištěnce (kteří mají přímý nárok na dávku) a jeho pozůstalí. Pokud pak jde o spory o dávky **důchodového** pojištění, není pochyby, že vzhledem k již řečené závažnosti těchto sporů je třeba zvýšené opatrnosti už proto, že ÚNP je subjektem takového veřejného a hospodářského významu, jakými jsou na př. národní podniky. Pro příslušnost krajských soudů mluví tedy stejné důvody jako pro příslušnost podle § 31 osn. K tomu přistupuje ještě ta okolnost, že v těchto sporech bude třeba často používat lékařských specialistů jako znalců (srov. § 52 osn.). Takové znalce ovšem okresní soudy nebudou mít k dispozici, takže příslušnost krajských soudů se sídlem ve větších městech je tu přímo podmínkou správného rozhodování a tudíž v zájmu pojištěnců a jejich pozůstalých stejně jako v zájmu ÚNP. Tím se odůvodňuje § 49, odst. 2. Veškeré ostatní spory vznikající při provádění zákona o národním pojištění náleží podle § 49, odst. 3 osn. před okresní soud sídla žalované strany, za něž se u ÚNP pokládá sídlo její příslušné územní organizační složky (ústřední, národní pojišťovny, okresní národní pojišťovny).

Ustanovení § 50 osn. přebírá z části ustanovení § 228 zákona o národním pojištění, který bude pak zrušen. Odstavec první rozlišuje opravné prostředky proti výměrům ÚNP na žalobu (ve věcech dávkových) a stížnost (ve věcech nedávkových). Mezi dávky ve věci národního pojištění se pro účely této osnovy počítají také dávky rodinných pří-

dvků podle zákona č. 154/1945 Sb. a ve znění novel; to jsou sice dávky plynoucí z jiného titulu a pramene než z národního pojištění, vyplácejí je však a o nich rozhodují orgány národního pojištění a sdílejí proto po stránce procesní osudy dávek pojistných. V odstavci druhém se stanoví lhůta a podací místo pro opravný prostředek proti výměrům ÚNP a příplatkových ústavů. Lhůta se stanoví třicetidenní, což je lhůta delší než lhůty obvyklé v civilním řízení, je však stejná jako lhůta stanovená v § 228, odst. 2 zákona o národním pojištění. Osnova nechce zkracovat tuto lhůtu a vychází zcela v soulase se zákonem o národním pojištění z názoru, že měsíční lhůta dostačí i prostému pojištěnci k podání opravného prostředku, že však kratší lhůta by nebyla — právě pro životní závažnost národního pojištění pro drobného pracujícího člověka — dosti sociální. Opravný prostředek se podává u okresní národní pojišťovny, která je žalobci (stěžovateli) nejbližší. Dalekosáhlou ochranu pojištěnce proti formalismu, který by ho mohl sociálně ohrozit, je také ustanovení, které dává možnost platně podati opravný prostředek u kterékoliv organizační složky ÚNP nebo u kteréhokoliv soudu. Další ustanovení jsou převzaty z cit. § 228, odst. 3 a 4.

V § 51, odst. 2 stanoví osnova některé odchylky od řádného řízení. Jde většinou o zásady, které platily již podle dosavadních předpisů před soudy sociálního pojištění a které se vesměs opírají o dlouholetou zkušenost s těmito soudy (srov. zejména § 223 a násl. zák. č. 221/1924 Sb., ve znění novel, § 145 zák. č. 26/1929 Sb. ve znění novel atd.).

Důvodem pro ustanovení § 52 osn. je, že téměř 90 % sporů o dávky z pojištění, zejména důchodového, jsou spory, jichž rozhodnutí závisí na lékařském posudku, a ježto znalecké otázky lékařské v otázkách národního pojištění mají svoji specifickou problematiku, podstatně odchylnou od jiných znaleckých otázek civilního soudnictví, zavádí osnova zvláštní seznamy lékařských znalců pro národní pojištění. Tito znalci mají býti jak odborně, tak svým poměrem k národním pojištěním zvlášť kvalifikováni k podávání posudku v dávkových otázkách pojišťovacích a proto na jejich výběr mají vliv instituce povolané střežiti lékařskou úroveň národního pojištění, t. j. s hlediska Ústřední národní pojišťovny zdravotnická rada ÚNP (§ 194 zák. o nár. poj.), se stavovského hlediska lékařů i s hlediska pojištěnců Jednotná odbová organizace.

Další výhody uvedené v § 53 osn. jsou odůvodněny povahou věci.

Celkem lze proto říci, že se osnova zcela v duchu § 31 ústavy snaží zejména pro počáteční dobu platnosti zákona o národním pojištění zajistit jednotnou judikaturu alespoň v nejzávažnějších z těch věcí (dávek z důchodového pojištění), o nichž bude jako odvolací stolice rozhodovat nejvyšší soud. V ostatních — méně závažných — věcech není pochyby, že jak generální prokurátor, tak i ministerstvo spravedlnosti vyjde návrhu ministerstva sociální péče vstříc při podávání stížnosti pro zachování zákona tak, že případné porušení zákona bude každopádně odstraněno.

Důsledkem této úpravy je, že budou zrušeny §§ 228 až 240 zákona o národním pojištění.

K §§ 54 až 62:

Osnovou zavedená dvojinstančnost znamená ovšem, že ve valné většině případů budou rozhodovat krajské soudy v poslední instanci.

Krajských soudů bude však více a právní jednotnost o sobě je takovým naléhavým veřejným zájmem, kterého se nelze v právním státě vzdát. Je třeba učinit vhodné opatření, aby jednotnost judikatury byla zajištěna a posílena. Tento úkol připadne i nadále nejvyššímu soudu. Strážcem zákona se přitom stává generální prokuratura, která jediné může vyvolat rozhodnutí nejvyššího soudu.

Osnovou volená úprava zaručuje, že se tak nestane z důvodů malicherných, jak tomu bylo dosud, kdy záleželo jen na vůli strany (účastníka), aby mohla vznést věc na nejvyšší soudní tribunál. Používat tohoto výjimečného opravného prostředku může — jak již řečeno — výhradně generální prokurátor, který tak učiní jen tam, kde bude naléhavý zájem ať už veřejný nebo soukromý. Generální prokurátor může podat tento opravný prostředek z podnětu kohokoliv, tedy i strany (účastníka). Nemusí však odůvodnit, proč tak nečiní; věc je ponechána jeho úvaze i po té stránce, zda je tu naléhavý zájem a zda tento zájem není vyvážen následky, které by opravný prostředek měl na jiné zájmy.

Osnova nečiní rozdílu o jaké rozhodnutí jde (rozsudek, usnesení), ani v kterém řízení bylo toto rozhodnutí vydáno (sporné, nesporné, exekuční atd.). Není rozhodné ani, zda jde o rozhodnutí řádného či zvláštního nebo rozhodčího soudu, neboť může-li nejvyšší soud přezkoumat pravomocné rozhodnutí řádného soudu, není zajisté rozumného důvodu, aby tak nemohl učiniti na př. u rozhodnutí soudu zvláštního. Podmínkou je toliko, že jde o rozhodnutí pravomocné, tedy o takové proti kterému už řádný opravný prostředek přípustný není. Jedinou výjimkou je, že nelze ani v této

cestě žádat o přezkoumání rozhodnutí nejvyššího soudu, neboť tu už není třeba opatření vedoucího k zajištění právní jednotnosti.

Při řízení o tomto opravném prostředku neobsahuje osnova téměř žádné formální předpisy. Ustanovuje toliko o nejnutnějších zvláštních náležitostech podání obsahujícího stížnost pro zachování zákona. Protože stížnost není vázána lhůtou, není ani překážka, aby ji z jiných důvodů generální prokurátor opakoval, třebaž už jednou byla zamítnuta; proto také připouští osnova, aby generální prokurátor mohl důvody a návrh stížnosti až do rozhodnutí o ní změnit (jiná úprava by byla nevhodná a sotva by se srovnávala se snahou o správné rozhodování ve věci samé místo zachování nějakých bezduchých formalit).

Generální prokurátor může se ovšem spojit jen tím, že vyvolá rozhodnutí o tom, že byl porušen zákon, a to jen za tím účelem, aby tu byla směrnice pro činnost soudů v budoucnosti. Generální prokurátor učiní tak zejména tam, kde strany (účastníci) nemají už zájem na zrušení nebo změně původního rozhodnutí, kde na základě pravomocného rozhodnutí byly už založeny další právní poměry atd. V takovém případě se pak nejvyšší soud omezí jen na vyslovení, že byl porušen zákon. S druhé strany nelze bránit ani generálnímu prokurátoru, ani stranám, aby z rozsudku nejvyššího soudu vyvodili důsledky (i když strany (účastníci) nemohou zasahovat do řízení před nejvyšším soudem, není dobře možno je nutit, aby setrvaly v nezákonném stavu). Proto je třeba rozsudek nejvyššího soudu, kterým se vyslovuje, že byl porušen zákon, podle možnosti — t. j. vždy, kdy se tak může stát, čili strany jsou ještě na živu nebo adresy jejich právních nástupců jsou známy — doručit i stranám (účastníkům); těm se pak ponechává na vůli, zda navrhnou zrušení nebo změnu původního rozhodnutí i tam, kde generální prokurátor tak neučinil. Dojde-li k novému řízení, ať už proto, že to navrhl hned generální prokurátor, nebo proto, že to navrhla strana (účastník), je právní názor nejvyššího soudu pro nižší soudy závazný. Pro nové řízení platí pak přiměřeně předpisy o obnově; to platí samozřejmě i s hlediska přípustnosti opravných prostředků proti novému rozhodnutí.

Jde o výjimečný opravný prostředek, jehož prvotním účelem je zachování právní jednotnosti (usměrnění soudní praxe atd.). Právo stran (účastníků) domáhat se nápravy proti vadnému rozhodnutí je tu jen věcí jakási vedlejší. Proto stanoví zákon výslovně, že bez výslovného odstranění vadného rozhodnutí

příslušným nižším soudem nemá rozsudek nejvyššího soudu právního účinku na právní poměry dotčených stran (účastníků). Osnova nepouští se zřetele, že k tomuto výjimečnému opravnému prostředku dojde event. po delší době, kdy tu už může být celá řada dalších právních poměrů třetích osob. Tyto právní poměry zůstávají proto nedotčeny i novým rozhodnutím ve věci samé, ledaže porušení práva bylo nebo muselo být třetí osobě známo.

Osnova si nijak nezastírá, že nová úprava má být vlastně jen pokusem pro získání zkušeností s hlediska budoucí konečné úpravy (viz všeob. část této důvodové zprávy).

K části třetí:

K § 63:

V tomto ustanovení se určuje, které soudy vykonávají soudní moc ve věcech trestních. Pokud jde o soudy okresní, neznamená navržené ustanovení, že by všechny okresní soudy musily vykonávat soudní moc v trestních věcech, nýbrž je možné, aby trestní agendu vykonávaly jen některé z nich.

K §§ 64 a 65:

Jako základní zásada se stanoví, že řízení v první stolici koná okresní soud, pokud výjimečně nejde o věci náležející k příslušnosti státního soudu (§ 17, odst. 1 zák. č. 232/1948 Sb., o státním soudu), a že druhou stolicí, jejíž rozhodnutí je konečné, je krajský soud. Porotní soudy se zrušují. Účast lidu při rozhodování ve věcech trestních je zajištěna složením senátů.

K § 66:

Osnova se zde přidržuje slovenského vzoru a zřizuje úřady veřejné žaloby. U okresních soudů se tyto úřady jmenují okresní prokuratury, u krajských soudů krajské prokuratury.

K § 67:

V tomto paragrafu se stanoví obecná zásada, podle které řízení před okresním soudem, který je organizován jako sborový soud, se řídí podle zásad trestních řádů (trestního řádu z r. 1873 a trestního poriadku z r. 1896) o řízení před krajským soudem jako soudem první stolice.

Okresní soud rozhoduje vždy v senátech. Předpisy o řízení před samosoudcem se výslovně zrušují.

Jelikož tento zákon neupravuje vyčerpávajícím způsobem celé trestní řízení, bylo nutné obecným ustanovením rozřešit otázku, který soud činí rozhodnutí a opatření, která dříve

náležela zemskému soudu (hlavnímu soudu) nebo krajskému soudu, a v důsledku přesunu příslušnosti i ta rozhodnutí a opatření, která náležela radní komoře a jejímu předsedovi. Toto ustanovení se uplatní ovšem jen tehdy, není-li v tomto zákoně ustanovení upravující jinak přesun příslušnosti (srv. na př. § 70).

V odstavci 3 se vyslovuje důležitá zásada, že proti každému rozhodnutí a opatření předsedy senátu se lze domáhat rozhodnutí senátu samého.

K § 68:

Ustanovení § 68 odpovídá ustanovení § 26, odst. 2.

K § 69:

Ustanovení o nutné obhajobě přejímá svým obsahem v podstatě dosavadní zásady, nově je však formuluje.

K § 70:

K tomuto ustanovení srovnej poznámku v důvodové zprávě k § 67.

K §§ 71 a 72:

Ustanovení tato jsou nutným důsledkem zrušení zemských soudů.

K § 73:

Řízení o odmítnutí se zjednodušuje a upravuje obdobně jako odmítnutí v řízení ve věcech občanských (§ 27).

K §§ 74 a 75:

Tato ustanovení upravují přípravné vyšetřování (na Slovensku zákonný termín vyšetřování). Navazují na ustanovení trestních řádů, pokud jde o obligatornost vyšetřování. V zájmu urychlení řízení se stanoví, že o uvalení nebo zrušení vazby rozhoduje s konečnou platností senát okresního soudu.

K §§ 76 až 79:

Navržená ustanovení odstraňují obžalovací řízení, které vedlo jen k průtahům v řízení a v praxi bylo namnoze jen formalitou. Rozhodování o přípustnosti obžaloby se tak přenáší do hlavního přelíčení.

K §§ 80 a 81:

Také ustanovení § 80 sleduje urychlení řízení. Lhůtu k přípravě obhajoby pro hlavní přelíčení zkracuje na tři dny.

Ustanovení § 81 je výjimkou ze zásady vyslovené v § 67, odst. 2, protože není důvodu, proč by senát měl rozhodovati o zastavení trestního

řízení, když žalobce ustoupí od obžaloby ještě před počátkem hlavního přelíčení.

K § 82.

Ustanovení § 82 je nutné vzhledem k úpravě příslušnosti státního soudu (§ 17 zák. č. 232/1948 Sb.).

K § 83:

Lhůty ke stížnosti se přizpůsobují lhůtě k opravnému prostředku proti rozsudku. Z téhož důvodu se upouští od provedení stížnosti. Není ovšem vyloučeno, aby stěžovatel po podání stížnosti až do rozhodnutí o ní ji blíže odůvodnil. Pokud ovšem se v dosavadních předpisech vyskytují lhůty kratší, nejsou dotčeny tímto ustanovením.

K §§ 84 až 103:

V těchto ustanoveních upravuje osnova opravné řízení proti rozsudkům okresního soudu. Nová úprava je nutná vzhledem k přesunu příslušnosti a vzhledem k tomu, že trestní řád platný na Slovensku vycházel z trojinstančného postupu, který nelze zachovat. Při této příležitosti byly opravné prostředky proti rozsudku zjednodušeny a upraveny jednotně pro celé území republiky.

Ustanovení § 84 znamená opuštění dosavadního formalismu. Na místo dosavadní dvojítoosti opravných prostředků do rozsudků sborových soudů první stolice (zmatečná stížnost a odvolání) zavádí osnova jediný opravný prostředek označený jako odvolání. Odvolací důvody podstatně zjednodušuje. Odvolání pro výrok o vině napadá jak nesprávné řešení skutkové otázky, tak i nesprávné řešení právní otázky z oboru hmotného práva trestního.

Řízení o odvolání se upravuje tak, že umožňuje přezkoumání rozsudku okresního soudu i řízení jemu předcházejícího v širokém rozsahu (§ 94).

V neveřejném sedění (§ 93) rozhoduje krajský soud o odvolání, jen když nerozhoduje ve věci samé, tedy na př. když odvolání odmítá, což může učinit, mělo-li odvolání být odmítnuto již okresním soudem jako opožděné nebo též bylo-li podáno osobou, jež k podání odvolání není oprávněna, anebo vzdala-li se odvolání osoba k tomu — t. j. ke vzdání — oprávněná (srv. § 85, odst. 2). Rozhoduje-li krajský soud ve věci samé, rozhoduje o odvolání ve veřejném sedění (ústním líčení) a to rozsudkem.

Ustanovení § 94, odst. 1 souvisí s ustanovením § 87, odst. 3. Podá-li odvolatel odvolání, musí soud přezkoumat rozsudek s hlediska všech důvodů, které s hlediska omezené možnosti podání odvolání přicházejí v úvahu.

Zákaz reformace in peius stanoví § 94, odst. 2.

Důležité je ustanovení § 101, odst. 3, které vyslovuje zásadu, že krajský soud rozhoduje zpravidla ve věci samé. Ke zrušení rozsudku a vrácení věci okresnímu soudu k novému projednání a rozhodnutí dojde jen tenkrát, nelze-li se obejít bez konání nového hlavního přelíčení.

K § 104.

Tento paragraf navazuje v podstatě na ustanovení § 33 tr. ř. z r. 1873, které se osvědčilo, v některých směrech se však od něho podstatně odlišuje. Omezuje přípustnost jejího podání jen na rozhodnutí trestního soudu a to pouze ta, která jsou již pravomocná. Nejvyššímu soudu poskytuje širokou možnost, jakým způsobem má rozhodnout, a umožňuje odstranění důsledků vadných rozhodnutí a to i v neprospěch obviněného ovšem s omezením, že generální prokurátor podá stížnost do 6 měsíců od právní moci rozhodnutí.

K § 105:

Ustanovení § 105 sleduje pružnější úpravu odměn znalců. Řízení o úpravě svědeckého, znalečného a tlumočnických poplatků se zjednodušuje.

K § 106:

Na rozdíl od trestního řádu z r. 1873 rozhoduje se o návrhu na povolení obnovy vždy ve veřejném sedění. V zájmu urychlení řízení se lhůta ke stížnosti zkracuje i zde na tři dny.

K § 107:

Úprava příslušnosti k rozhodování stran výkonu trestu je nutná vzhledem k přesunu příslušnosti.

K § 108:

Záruky objektivního rozhodování, které jsou v řádném řízení v opravném prostředku, se zde nahrazují rozšířením nalézacího senátu.

K § 109:

Řízení stran přestupků se po vzoru ustanovení trestních řádů o řízení před okresními soudy zjednodušuje.

K § 110:

Z technických důvodů se vedení rejstříků trestů ponechává krajské prokuratuře. O zahlázení odsouzení rozhoduje okresní soud, a to okresní soud v jehož obvodě je úřad rejstříku trestů. Také toto opatření se považuje za nutné z důvodů technických.

K § 111:

V těchto ustanoveních navazuje osnova na ustanovení zákona č. 48/1931 Sb., o trestním soudnictví nad mládeží, a stanoví některé odchylky od řízení před okresními soudy, odůvodněné povahou věci. Zásady zákona č. 48/1931 Sb., které se osvědčily, se přejímají. Složení senátu v řízení proti mladistvým je upraveno v § 132.

K § 112:

Ustanovení § 112 navazuje na úpravu zákona č. 91/1934 Sb., přihlíží však ke změnám, k nimž došlo v úpravě příslušnosti. Navržená úprava je nutná vzhledem k podstatné změně opravného řízení. Zákon č. 91/1934 se zrušuje. Pokud v tomto zákoně bylo upraveno podmíněné propuštění z doživotního trestu, přejímá se v nově upraveném § 11, odst. 3 zák. č. 562/1919 Sb. (srv. § 114, odst. 4).

K § 113:

V zákoně bylo nutné vyřešit poměr k dosavadním ustanovením. Předpisem, na který mímí navržené ustanovení § 113, je na př. zákon č. 232/1948 Sb., o státním soudu.

K § 114:

V tomto ustanovení jsou obsaženy změny některých předpisů o řízení, které jsou nutné vzhledem k nové úpravě příslušnosti a řízení.

K části čtvrté:

K §§ 115 až 125.

Vzhledem k ustanovení třetí části osnovy o nové organizaci výkonu soudní pravomoci v trestních věcech je třeba nově upravit i výkon vazby ve vězeňských ústavech, organizaci služby v nich a jejich řízení a správu. Osnova tak činí v části čtvrté. Dbá při tom toho, aby se stejně jako v soudnictví náležitě uplatnily lidové orgány i ve vězeňství.

I. Výkon vazby: Poněvadž okresní soudy mají napříště v I. stolici rozhodovat o všech trestních věcech s výjimkou těch, které přísluší soudit státnímu soudu, bude třeba, aby v jejich věznicích byla vykonávána vyšetřovací vazba i pro zločiny a přečiny a trestní vazba určité délky. Tyto věznice mají však z největší části malou kapacitu a nejsou dostatečně vybaveny.

Aby odstranila uvedené obtíže osnova zřizuje v § 115, odst. 1 tři základní typy vězeňských ústavů: trestní ústavy (jako dosud) a krajské soudní věznice jako ústavy samostatné, určené především nebo výhradně k výkonu trestů na svobodě, a okresní soudní věznice, určené především k výkonu vyšetřovací vazby a přičle-

něné k okresním soudům s trestní pravomocí. Pro krajské soudní věznice bude užito budov dosavadních věznic krajských soudů, které jsou mnohem větší a nepoměrně lépe zařízeny a zabezpečeny proti útěkům než věznice okresních soudů. Při nové úpravě krajů nebudou ovšem krajské soudní věznice vždy v sídle krajského soudu, což však vzhledem k jejich samostatnosti a účelu nebude nijak na závadu. Mají v nich být vykonávány zejména tresty, které se dosud vykonávají ve věznicích krajských soudů jako soudů I. stolice a jež by jinak při dostatečném vybavení okresních soudních věznic mohly být vykonávány v těchto věznicích.

Ustanovení § 115, odst. 2 umožňuje hospodárné využití vězeňských útavů a účelnou diferenciaci trestů na svobodě i pro přechodnou dobu. Ustanovení § 115, odst. 3 má na mysli případy, kdy okresní soud nemá věznice buď vůbec anebo dostatečné.

II. Organizace výkonu služby: Osnova v § 116 ustanovuje, že ve vězeňských útavech vykonává správní a strážní službu Sbor uniformované vězeňské stráže (SVS). Tento Sbor koná dosud službu ve věznicích okresních soudů jen výjimečně. Vzhledem k důležitosti okresních soudních věznic bude však třeba, aby i v těchto věznicích byli vězni střeženi odborně školenými silami. Z této skutečnosti vyplývající nutnost nové organizace výkonu služby osnova řeší v § 117, odst. 2, zřizujíc v okresních soudních věznicích stanice SVS. Ustanovení o oddílech SVS přejímá osnova z § 3 vl. nař. č. 3/1947 Sb. nově ustanovujíc, že přednosta vězeňského útavu je zároveň velitelem oddílu SVS. Na rozdíl od § 47, odst. 1 cit. vl. nař. přísluší veliteli oddílu SVS právo ukládat všechny kázeňské tresty.

III. Řízení a správa vězeňských útavů je dosud upravena dekretem č. 112/1945 Sb., o správě soudních věznic a trestních útavů, podle §§ 2 a 3 tohoto dekretu přísluší řízení a správa soudních věznic přednostům příslušných soudů, řízení a správa trestních útavů přednostům těchto útavů. Poněvadž přednostové soudů jsou při dosavadní úpravě nadměrně zatěžováni i podružnými věcmi vězeňskými, osnova přenáší (§ 118, odst. 3) řízení a správu krajských a okresních soudních věznic na přednosty krajských soudních věznic. Předsedům soudů (příp. jiným soudcovským úředníkům) zůstává však podle § 119 vyhrazen dozor na vězeňské útavy jako ústavním komisařům. Tím se dosáhne toho, aby jejich rukama procházely jen věci s hlediska výkonu vazby nebo služby skutečně závažné.

Přenesení působnosti zemských soudů ve věcech vězeňských bylo provedeno již v § 5 de-

krety č. 112/1945 Sb. a plně se osvědčilo. Osnova proto stanoví v § 123, že ministerstvo spravedlnosti vykonává svoji dosavadní správní působnost ve věcech tam uvedených.

Vrchní dozor na vězeňské útavy přísluší ministru spravedlnosti (§ 121), který též vydává vězeňské předpisy (§ 122).

IV. Občanskou kontrolu výkonu vazby konají ve vězeňských útavech členové Národního shromáždění. Funkcí je pověřuje ministr spravedlnosti (§ 120).

V. Z přechodných a závěrečných ustanovení nutno uvést k § 125, odst. 2, že na Slovensku byl výkon trestu ve zvláštních pracovních útavech upraven nař. č. 105/1945 Sb. SNR. Jeho platnost skončila 30. dubna 1947. Z důvodů unifikačních má být nyní výkon trestu ve zvláštních pracovních útavech upraven obdobně jako výkon trestu ve zvláštních nucených pracovních oddílech podle dekretu č. 126/1945 Sb. a má být tedy obstaráván justiční správou. Jde o výkon trestů téže povahy.

K části páté.

K §§ 126 až 128.

Ustanovení tato jsou dalším důsledkem zrušení zemských (hlavních) soudů a zemských (hlavních) státních zastupitelství. Jejich dosavadní správní působnost přenáší se zásadně na předsedy krajských soudů, po případě na krajské prokurátory. Vyhovuje se tím požadavku decentralisace veřejné správy. Toliko výjimkou se přesně vymezené správní působnosti přenášejí na ministerstvo spravedlnosti z důvodů účelnosti a jednotnosti, a to zatím na dobu, než bude působnost v těchto věcech upravena definitivně v rámci celkového přebudování právního řádu. Decentralizační tendenci zákona zajišťuje i ustanovení o zmocnění vlády, aby působnost přenášenu na ministerstvo spravedlnosti v některých věcech soudní správy přenesla nařízením na podřízené orgány.

K § 129.

Vzhledem k zrušení zemských soudů a zemských státních zastupitelství přejde působnost disciplinárních komisí, dosud u nich zřízených na základě § 100 služební pragmatiky, na disciplinární komise krajských soudů. Z důvodů účelnosti a jednotnosti je třeba, aby působnost ve věcech disciplinárních proti kancelářským silám pomocným, která by jinak (§ 49, 107 vládního nařízení č. 113/26 Sb.) náležela ministerstvu spravedlnosti, byla přenesena na předsedy krajských soudů.

K § 130.

Obdobně soustřeďuje se u krajských soudů i kárné řízení v I. stolici proti úředníkům soudcovským. Tato pravomoc náležela až dosud zemským soudům jako kárným.

K § 131.

Dosavadní trojinstanční pořad ve věcech notářských zkracuje se shodně se základní zásadou dvojinstančnosti na dvě stolice.

K části šesté.

K § 132 násl.:

Ustanovení tato nepotřebují zvláštního odůvodnění, protože plynou z povahy věci. Výslovně by se bylo zmíniti jen o tom, že § 133, odst. 5 má na mysli případy soudní příslušnosti stanovené na př. v § 3 zák. č. 76/1946 Sb. V § 141 se odstraňují i takové předpisy, které se už na nové poměry nehodí, takže otázky bude třeba v dohledné době znovu opravit (na př. zák. č. 112/1872 ř. z.), nebo proto, že jsou v rozporu s ústavou (na př. po účinnosti § 1, odst. 2 ústavy nelze už pokládat za platný § 70 j. n.), anebo konečně proto, že jde o přežitky, někdy dokonce o anachronismy (§§ 68, 71, 72 j. n.). Ustanovení § 575, odst. 3 c. ř. s. se ruší z toho důvodu, že tyto lhůty nebude zpravidla lze dodržovat vzhledem k ustanovení § 37 zák. č. 138/1948 Sb. Pokud jde o účinnost, třeba poznamenat, že by nebylo účelné stanovit den počátku účinnosti zákona tak, aby vstoupil v život před účinností zákona o nové územní organizaci okresních a krajských soudů. Tato nová územní organizace závisí však od stanovení obvodů okresních národních výborů v rámci

rozdělení správních krajů. Proto stanoví účinnost tohoto zákona ministr spravedlnosti nařízením, stejně jako i účinnost samostatného zákona o nové územní organizaci krajských a okresních soudů.

Prováděním tohoto zákona vzniknou výdaje povahy jednorázové a výdaje povahy trvalé.

Výdaje jednorázové mají opět buď povahu výdajů provozních nebo investičních.

Mezi výdaje povahy provozní patří jednak náhrady stěhovacích výloh a odlučné zaměstnanců, jakož i výdaje spojené s přeložením soudů, úřadů veřejné žaloby a věznic. Roku 1949 budou to patrně převážně výdaje na odlučném, v menší míře výdaje na náhradách cestovních výloh, na nájemném, dopravném, na udržování místností, na spotřebě provozních potřeb atd. v návrhu rozpočtu na rok 1949 počítá ministerstvo spravedlnosti s výdaji z titulu reorganizace, které se odhadují nejméně na 30 mil. Kčs, a to již také s přihlédnutím k úsporám, které nová soudní organizace přinese (na př. zjednodušení organizace, zavedení dvojinstančního postupu, omezení krajských soudů toliko na místa nově zřizovaných krajů a j.).

Výdaje povahy investiční budou zejména ve vězeňství. Tyto několikamilionové výdaje (o jejichž rozsahu není zatím možno získati přesnější obraz) nebudou však moci být roku 1949 vynakládány, ježto nejsou rozpočtově zajištěny, vzhledem k pevně stanovené a neměnné kvotě na investice, v které není k nim přihlíženo.

Pokud jde o výdaje povahy trvalé, patří sem výdaje na soudce z lidu, cestovní výlohy, přesenní platy, event. náhrady ušlého výdělku. V návrhu rozpočtu na r. 1949 je na náhrady soudcům z lidu vypočtena částka 37,500.000 Kčs.

V Praze dne 3. prosince 1948.

Předseda vlády:

A. Zápotocký v. r.

Ministr spravedlnosti:

Dr. A. Čepička v. r.